

**ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ
ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ**

Για την εκπόνηση των κριτηρίων συνεργάστηκαν οι φιλόλογοι

Ελευθερία Ζάγκα, Σχολ. σύμβουλος

Νικολίνα Κουντουρά, Σχολ. σύμβουλος

Βενετία Μπαλτά, Σχολ. σύμβουλος

Μαρία Νέζη, Σχολ. σύμβουλος

Ελένη Παπαδοπούλου, Σύμβουλος Γ΄ - ΙΕΠ

Συντονιστής: Ελευθέριος Βεκρής, Σύμβουλος Α΄ - ΙΕΠ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2016

Ενδεικτικά κριτήρια αξιολόγησης για τη Νεοελληνική Γλώσσα και τη Νεοελληνική Λογοτεχνία στο Γυμνάσιο

1. Εισαγωγικές διευκρινίσεις – το πλαίσιο

Στους στόχους του μαθήματος, σύμφωνα με το ισχύον Πρόγραμμα Σπουδών και με τις πρόσφατες οδηγίες, δίνεται έμφαση : α) στην κατανόηση των κειμένων, β) στη χρήση της γλώσσας ως συνδυασμού λεξικογραμματικών και άλλων γλωσσικών επιλογών με τις οποίες πραγματώνονται επικοινωνιακοί στόχοι και αποτυπώνονται ιδεολογικοπολιτικοί προσανατολισμοί, γ) στην κριτική προσέγγιση των κειμένων από τους μαθητές/τριες, δ) στον δημιουργικό μετασχηματισμό των κειμένων από τους μαθητές/τριες και ε) στη δημιουργική έκφραση των μαθητών/τριών (παραγωγή λόγου).

Οι παραπάνω προτεραιότητες υπαγόρευαν και τις αλλαγές στον τρόπο εξέτασης των μαθητών/τριών στο μάθημα της «Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας», που προβλέπονται στο Προεδρικό Διάταγμα (ΦΕΚ 126/Α/11/11/2016, εφεξής ΠΔ). Πιο συγκεκριμένα, στον κλάδο της «Γλωσσικής Διδασκαλίας» δίνεται έμφαση, μεταξύ των άλλων: α) στην ικανότητα των μαθητών/τριών «να αναγνωρίζουν το βασικό μήνυμά του (δηλ. του κειμένου) και να το συσχετίζουν με τις περιστάσεις επικοινωνίας», β) «να εξηγούν τη συνεισφορά της γραμματικοσυντακτικής δομής κάποιου χωρίου στο νόημά του (του κειμένου), γ) «να μετασχηματίζουν, λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις επικοινωνίας» στον κλάδο της «Νεοελληνικής Λογοτεχνίας» πέραν των στόχων κατανόησης και αξιολόγησης στοιχείων του λογοτεχνικού κειμένου, δίνεται έμφαση από τη μια μεριά στη διδακτική αξιοποίηση της ανταπόκρισης των μαθητών/τριών ως αναγνωστών (σχόλια, συγκρίσεις με δικά τους αναγνώσματα, άλλες εμπειρίες, αξιολογήσεις κ.λπ.), και από την άλλη, για πρώτη φορά, σε δραστηριότητες δημιουργικής γραφής, με τις οποίες ελέγχεται ο βαθμός εξοικείωσης μαθητών/τριών με την «Ποιητική» της Λογοτεχνίας.

Επίσης, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι δύο κλάδοι εξετάζονται, για πρώτη φορά, ξεχωριστά μεν, αλλά στη διάρκεια ενός τριώρου στις ανακεφαλαιωτικές εξετάσεις του Ιουνίου. Με αυτό το δεδομένο επιβάλλεται μια περισσότερο αυστηρή στάθμιση των απαιτούμενων σε κάθε κριτήριο αξιολόγησης.

Γι' αυτό κρίθηκε σκόπιμη, σε αυτή την αρχική φάση, η σύνταξη δειγματικών κριτηρίων αξιολόγησης – γραπτής εξέτασης για κάθε κλάδο του μαθήματος με πρωτοβουλία του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, ώστε να υποστηριχθούν οι εκπαιδευτικοί στη σύνταξη δικών τους κριτηρίων που θα είναι συνεπή με τους στόχους και το πνεύμα του ΠΔ και των «Οδηγιών για τον εξορθολογισμό της ύλης» (Αρ. Πρωτ. 148083/Δ2/13-09-2016/ΥΠ.Π.Ε.Θ, εφεξής: «Οδηγίες»).

Για τον σκοπό αυτό, με απόφαση του Δ.Σ. του Ι.Ε.Π., συγκροτήθηκε **ομάδα εργασίας** από τις/τον: α) Παπαδοπούλου Ελένη, Σύμβουλο Γ και Συντονίστρια της Μονάδας Ανθρωπιστικών Επιστημών και Φιλολογίας του ΙΕΠ, β) Ζάγκα Ελευθερία, γ) Κουντουρά Νικολίνα, δ) Μπαλτά Βενετία, ε) Νέζη Μαρία, Σχολικές Σύμβουλους ΠΕ02 και στ) Βεκρή Ελευθέριο, Σύμβουλο του Ι.Ε.Π., στον οποίο ανατέθηκε ο ρόλος του συντονιστή της ομάδας.

Έργο της ομάδας ήταν, αμισθί, η σύνταξη **τριών ενδεικτικών κριτηρίων αξιολόγησης** για τις ανακεφαλαιωτικές εξετάσεις Ιουνίου που θα αποτελείται το καθένα από δύο μέρη: α) ένα κριτήριο για τη Νεοελληνική Γλώσσα προβλεπόμενης διάρκειας 1.30 ώρας και β) ένα κριτήριο για τη Νεοελληνική Λογοτεχνία διάρκειας επίσης 1.30 ώρας. Κρίθηκε σκόπιμη, επίσης, η σύνταξη **τριών ενδεικτικών ωριαίων κριτηρίων αξιολόγησης** για την ανακεφαλαιωτική αξιολόγηση του Α' τετραμήνου, όπως προβλέπεται από το ΠΔ (Άρθρο 3).

2. Λίγα λόγια για τα κριτήρια αξιολόγησης

Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι προσαρμοσμένα στο ΠΔ και στις «Οδηγίες» και έχουν παραδειγματικό χαρακτήρα. Σε καμία περίπτωση δεν εξαντλούνται με τα συγκεκριμένα παραδείγματα η πολυτυπία των κειμένων και η ποικιλία ερωτήσεων – δραστηριοτήτων που καταγράφονται στις «Οδηγίες». Τα κείμενα και οι ερωτήσεις αντιστοιχούν σε συγκεκριμένες διδακτικές ενότητες του σχολικού βιβλίου και είναι διαβαθμισμένης δυσκολίας. Επίσης, οι ερωτήσεις και η τυπολογία των θεμάτων σχετίζονται με το διδακτικό περιεχόμενο και τη στοχοθεσία του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας σε κάθε τάξη. Όλες οι ερωτήσεις – δραστηριότητες, σε κάθε περίπτωση, προϋποθέτουν την εξοικείωση των μαθητών με αυτές, ώστε να μην αιφνιδιάζονται κατά τις ανακεφαλαιωτικές εξετάσεις από πρωτόγνωρες τεχνικές ερωτήσεων.

Τα κριτήρια αξιολόγησης στηρίζονται σε σύντομα κείμενα ή αποσπάσματα κειμένων που προέρχονται από τα διδακτικά βιβλία ή από άλλη πηγή (όπου αυτό προβλέπεται). Σε κάθε κείμενο υπάρχουν απαραίτητα προλογικά σχόλια με τα οποία εντάσσεται το απόσπασμα στο όλο του κειμένου, για να διευκολύνονται οι μαθητές/τριες στην κατανόηση του αποσπάσματος. Κάτω από κάθε κείμενο υπάρχει παραπομπή και αναφέρεται ο δικτυακός τόπος από τον οποίο αντλήθηκε το κείμενο. Τέλος, τα κείμενα που επιλέχθηκαν θεωρούνται κατάλληλα, ως προς το ύφος και το περιεχόμενο, για μαθητές/τριες Γυμνασίου.

Ως προς τα ζητήματα **δομής και γλώσσας** του κειμένου δόθηκε έμφαση στην αξιολόγηση της ικανότητας των μαθητών/τριών στην κατανόηση της λειτουργικής διάστασης των γλωσσικών φαινομένων και όχι τόσο στις γνώσεις για τη γλώσσα με όρους παραδοσιακής γραμματικής.

Οι δραστηριότητες **παραγωγής λόγου** είναι ενταγμένες σε επικοινωνιακό πλαίσιο και ο καθορισμός του κειμενικού είδους αφορούν κυρίως τη σύνταξη συγκεκριμένων κειμενικών ειδών, όπως π.χ. άρθρο, επιστολή, κ.ά. Επιπλέον, δίνονται στις συγκεκριμένες δραστηριότητες σαφείς οδηγίες προς τους μαθητές/τριες.

Για την αξιοποίηση μεγαλύτερης ποικιλίας ασκήσεων δόθηκαν σε πολλά επιμέρους θέματα των κριτηρίων **εναλλακτικές επιλογές** με στόχο τη διαβάθμιση της δυσκολίας και της προσαρμογής στις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές και άλλες συνθήκες της κάθε τάξης.

Σε κάθε θέμα υπάρχουν ενδεικτικές απαντήσεις ή άξονες ή κριτήρια για την αξιολόγηση της κάθε ερώτησης – δραστηριότητας. Για την αξιολόγηση των δραστηριοτήτων παραγωγής λόγου και δημιουργικής γραφής, υπάρχουν παραδείγματα (βλ. Γ' Γυμνασίου) με πίνακες διαβαθμισμένων κριτηρίων (ρουμπρικές). Οι συγκεκριμένοι πίνακες (ρουμπρικές) έχουν

συνταχθεί με βάση τα κριτήρια που αναφέρονται στο ΠΔ και μπορούν να αξιοποιηθούν από τους εκπαιδευτικούς για κάθε παρόμοια δραστηριότητα, με την προϋπόθεση ότι οι εκπαιδευτικοί θα προσαρμόζουν τους συγκεκριμένους πίνακες στις ανάγκες της δραστηριότητας που επιλέγουν.

Στο σημείο αυτό αξίζει να τονισθεί ότι για την αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών/τριών στην παραγωγή λόγου και στη δημιουργική γραφή προτείνεται ισόποση μοριοδότηση ανά κριτήριο και ο τελικός βαθμός να προκύπτει από τον μέσο όρο των επιμέρους κριτηρίων. Για παράδειγμα, στην αξιολόγηση της παραγωγής λόγου στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας, η μοριοδότηση σε κείμενο που παρήγαγε ένας/μία μαθητής/τρια σε ανακεφαλαιωτική εξέταση μπορεί να είναι ως εξής: Περιεχόμενο, 8/10, Δομή, 7/10, Χρήση γλώσσας και δομή 6/10: Μέσος όρος: 7/10. Ο παραπάνω τρόπος μοριοδότησης κρίνεται κατάλληλος, γιατί αντιστοιχεί στην έμφαση που δίνεται στο επικοινωνιακό πλαίσιο, στη δομή των κειμένων και τη χρήση της γλώσσας, σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σπουδών και το ΠΔ. Ωστόσο, ο παραπάνω τρόπος αξιολόγησης μπορεί να διαφοροποιείται σύμφωνα με τις προτεραιότητες που θέτει ο/η εκπαιδευτικός σε κάθε δραστηριότητα.

Για τα ωριαία κριτήρια αξιολόγησης ακολουθήθηκε η ίδια δομή που προβλέπεται για τις ανακεφαλαιωτικές εξετάσεις αλλά με πιο σύντομης απάντησης δραστηριότητες, ώστε οι μαθητές/τριες να μπορούν να ολοκληρώσουν τις απαντήσεις τους σε μία διδακτική ώρα.

Η παράθεση των ενδεικτικών κριτηρίων είναι με την εξής σειρά: στο Α' μέρος τα κριτήρια ανακεφαλαιωτικών εξετάσεων Ιουνίου στο μάθημα της Νεοελληνικής γλώσσας και Γραμματείας για κάθε τάξη του Γυμνασίου και στη συνέχεια, στο Β' μέρος, τα κριτήρια αξιολόγησης ωριαίας διάρκειας. Στο κριτήριο αξιολόγησης για τη Νεοελληνική Γραμματεία Α' Γυμνασίου παρατίθενται δύο ενδεικτικά παραδείγματα αξιολόγησης, ένα για ποίημα και ένα για πεζογράφημα.

Α΄ ΜΕΡΟΣ

Κριτήριο αξιολόγησης για ανακεφαλαιωτικές εξετάσεις στο μάθημα της Λογοτεχνίας Α΄
 Γυμνασίου

1^ο ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΜΑ

Θαλασσινά τραγούδια, Γεωργίου Δροσίνη

Το ποίημα που ακολουθεί προέρχεται από τη συλλογή Ειδύλλια η οποία εκδόθηκε το 1884 και άσκησε σημαντική επίδραση στην ποίηση της εποχής με τις νέες εικόνες που έφερε από την ελληνική φύση, από τον αγροτικό και τον νησιωτικό χώρο. Στις εικόνες του συγκεκριμένου ποιήματος κυριαρχεί η ειδυλλιακή διάσταση και η αρμονική συνύπαρξη όλων των μερών του θαλασσινού τοπίου.

Σαρωνικός, Κατζίκης Σταύρος (1885-1958), Θαλασσογραφίες, Διαδραστικό βιβλίο μαθητή,
 Φωτόδεντρο <http://photodentro.edu.gr/v/item/ds/8521/6537>.

Γλυκά φυσά ο μπάτης,
η θάλασσα δροσίζεται,
στα γαλανά νερά της
ο ήλιος καθρεφτίζεται·
και λες πως παίζουν μ' έρωτα
πετώντας δίχως έννοια
ψαράκια χρυσοφτέρωτα
σε κύματ' ασημένια.

Στου караβιού το πλάι
ένα τρελό δελφίνι
γοργόφτερο πετάει
και πίσω μάς αφήνει.
και σαν να καμαρώνεται
της θάλασσας το άτι
με τους αφρούς του ζώνεται
και μας γυρνά την πλάτη.

Χιονοπλασμένοι γλάροι,
πόχουν φτερούγια ατίμητα
και για κανένα ψάρι
τα μάτια τους ακοίμητα,
στα ξάρτια τριγυρίζοντας
ακούραστοι πετούνε
ή με χαρά σφυρίζοντας
στο πέλαγος βουτούνε.

Και γύρω караβάκια
στη θάλασσ' αρμενίζουν
σαν άσπρα προβατάκια
που βόσκοντας γυρίζουν
με χαρωπά πηδήματα
στους κάμπους όλη μέρα,
κι έχουν βοσκή τα κύματα,
βοσκό τους τον αέρα.

Λ. Πολίτη, *Ποιητική Ανθολογία*, τόμ. 6, Δωδώνη

1^ο θέμα (Κατανόηση κειμένου, μονάδες 6)

Στο ποίημα και στον ζωγραφικό πίνακα που το συνοδεύει αποτυπώνονται θαλασσινές εικόνες. Να συγκρίνεις τις δύο πρώτες στροφές του ποιήματος με τον ζωγραφικό πίνακα και να εξετάσεις τον τρόπο με τον οποίο αποτυπώνεται και στα δύο ο θαλασσινός κόσμος. Θα σε βοηθήσουν οι ερωτήσεις και ο πίνακας που ακολουθούν:

Πώς περιγράφονται ο θαλασσινός κόσμος, τα χρώματα, η κίνηση, στις δύο πρώτες στροφές; Υπάρχουν τα στοιχεία αυτά στο ζωγραφικό πίνακα; Πώς απεικονίζονται; Αρχικά, να σημειώσεις στον πίνακα με μία λέξη ή μία φράση δύο ομοιότητες και μία διαφορά. Στη συνέχεια, να δώσεις την απάντησή σου σε ενιαίο κείμενο 80 περίπου λέξεων. Είναι απαραίτητες οι παραπομπές στο κείμενο.

ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΑΦΟΡΕΣ
1)	1)
2)	

(Για τους εκπαιδευτικούς: βλ. πρώτο θέμα Οδηγιών: Αναφέρεται στην κατανόηση του κειμένου, ελέγχεται η ικανότητα να εντοπίζουν πληροφορίες σχετικές με τον χώρο, να εξετάζουν τον τρόπο με τον οποίο «συνομιλεί» το κείμενο με την εικόνα που το συνοδεύει).

Ενδεικτικές απαντήσεις: Θαλασσινός κόσμος: θάλασσα, μπάτης, γαλανά νερά, κύματα, γλάροι, καράβι, αφροί, ψαράκια, δελφίни. Χρώματα: Γαλανά νερά, ήλιος, ασημένια κύματα, αφροί, χρυσοφτέρωτα ψαράκια. Κυριαρχία γαλανού, λευκού, φωτεινού χρωματισμού. Κίνηση: ο μπάτης φυσά, τα ψαράκια παίζουν, το δελφίни μας αφήνει. Ομοιότητες: θάλασσα, μπάτης, κύματα, το ασημί χρώμα, το καράβι που σχίζει τα κύματα υπάρχουν και στον πίνακα και στο ποίημα. Διαφορές: Απουσία ψαριών, δελφινιών.

2^ο θέμα (Δομή και γλώσσα του κειμένου, μονάδες 6)

Στην τελευταία στροφή υπάρχει παρομοίωση.

Να βρεις τι παρομοιάζεται με τι. Θα σε βοηθήσει ο παρακάτω πίνακας.

Η ΠΑΡΟΜΟΙΩΣΗ	
Τι παρομοιάζεται:	Με τι παρομοιάζεται;

Ενδεικτική απάντηση

Καραβάκια// προβατάκια, στη θάλασσα//στον κάμπο, αρμενίζουν//γυρίζουν κ.λπ

Ή (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

«χιονοπλασμένοι γλάροι», «χρυσοφτέρωτα ψαράκια»: Τι σημαίνουν οι υπογραμμισμένες λέξεις; Ποια χρώματα βάζει ο ποιητής στις εικόνες του με τις λέξεις αυτές και τι τονίζει με την επιλογή του αυτή;

Η απάντησή σου να βασίζεται στο κείμενο (ενιαίο κείμενο 50 περίπου λέξεων).

Ενδεικτική απάντηση

Πρώτο συνθετικό των δύο επιθέτων: χιόνι, χρυσό. Λέξεις που αποδίδουν φωτεινότητα, καθαρότητα και επιλέγονται για το σύνολο των εικόνων. Οι λέξεις είναι το χρώμα του ζωγράφου. Ενισχύουν και τονίζουν την ατμόσφαιρα του ειδυλλιακού θαλασσινού τοπίου.

Ή (τρίτη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

Στην τελευταία στροφή σχηματίζεται μια εικόνα. Πώς θα χαρακτήριζες την εικόνα που σχηματίζεται: α) οσφρητική β) ακουστική γ) κινητική. Να δικαιολογήσεις την απάντησή σου.

Ενδεικτική απάντηση:

Η εικόνα είναι κινητική, γιατί κυριαρχεί η κίνηση των καραβιών στην κυματισμένη θάλασσα με το φύσημα του αέρα.

3^ο θέμα (Παραγωγή λόγου, μονάδες 8)

Μπορείς να επιλέξεις ένα από τα δύο θέματα:

α) Σε ποια ψυχική κατάσταση βρίσκεται ο ποιητής όταν γράφει το ποίημα αυτό; Είναι ήρεμος, χαρούμενος, κάτι άλλο; Για την απάντησή σου να αξιοποιήσεις φράσεις και λέξεις του ποιήματος αλλά και το εισαγωγικό κείμενο του βιβλίου όπου σημειώνεται: «Στις εικόνες του συγκεκριμένου ποιήματος κυριαρχεί η ειδυλλιακή διάσταση και η αρμονική συνύπαρξη όλων των μερών του θαλασσινού τοπίου».

Η απάντησή σου να είναι ενιαίο κείμενο 60 περίπου λέξεων.

ή (δεύτερη επιλογή για τον μαθητή/τρια)

β) Να προσθέσεις στο ποίημα του Δροσίνη μία στροφή ή μία μικρή παράγραφο με περιεχόμενο μία οπτική και μία ακουστική εικόνα με ανάλογο θέμα και ανάλογη στάση

στην απόδοση τη φύσης. Το ποίημά σου μπορεί να διατηρεί την ομοιοκαταληξία, χωρίς αυτό να είναι υποχρεωτικό.

Η απάντησή σου να είναι σε πεζό ή ποιητικό κείμενο 40 περίπου λέξεων.

(Για τους εκπαιδευτικούς: α) θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης που αφορά σε σχολιασμό της στάσης του ποιητή απέναντι στη φύση με στοιχεία του κειμένου και του εισαγωγικού σημειώματος και β) θέμα δημιουργικής γραφής).

Ενδεικτικές απαντήσεις:

α) *Αναγνωστική ανταπόκριση*: Ειδυλλιακή διάσταση, αρμονική συνύπαρξη: Οι δύο φράσεις του εισαγωγικού σημειώματος συμπυκνώνουν την ατμόσφαιρα που δημιουργεί η απόδοση των θαλασσινών εικόνων. Οι εικόνες, η κίνηση, τα χρώματα και οι ήχοι εγγράφονται αρμονικά στο θαλασσινό τοπίο. Τίποτε δεν ταράσσει την ισορροπία και την ομορφιά. Ο ποιητής που αποδίδει αυτήν την αρμονία της φύσης, των ήχων και των χρωμάτων κυριαρχείται από ανάλογη διάθεση: η ηρεμία, η αρμονία, η γαλήνη του τοπίου αντανakλώνται στον ευαίσθητο παρατηρητή που βιώνει τη στιγμή και την αποτυπώνει σε γραπτό ποιητικό λόγο.

β) *Δημιουργική γραφή*: Η δυνατότητα διαφοροποιήσεων στη δημιουργική γραφή είναι προφανής και αναμενόμενη. Μόνο ενδεικτικά: «Μία ακτίνα του ήλιου τρυπώνει στο πανί της βάρκας και χαράζει μία πορτοκαλοκίτρινη γραμμή πάνω του. Μία άλλη ακουμπά στο δίκτυ και το πυρώνει. Το κύμα γίνεται στιγμές στιγμές λευκόχρυσο. Κι ο ψαράς φυσά το κοχύλι για να μιλήσει με τους ήχους της θάλασσας».

2° ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Η Νέα Παιδαγωγική, Νίκου Καζαντζάκη

Με τα μαγικά πάντα μάτια, με το πολύβουο, γεμάτο μέλι και μέλισσες μυαλό, μ' ένα κόκκινο μάλλινο σκούφο στο κεφάλι και τσαρουχάκια με κόκκινες φούντες στα πόδια, **ένα πρωί κίνησα, μισό χαρούμενος, μισό αλαφιασμένος, και με κρατούσε ο πατέρας μου από το χέρι (4)**. Η μητέρα μού είχε δώσει ένα κλωνί βασιλικό να τον μυρίζουμαι, λέει, να παίρνω κουράγιο, και μου κρέμασε το χρυσό σταυρουλάκι της βάφτισής μου στο λαιμό. (1)

— Με την ευκή του Θεού και με την ευκή μου..., μουρμούρισε και με κοίταξε με καμάρι. (1)

Ήμουν σαν ένα μικρό καταστολισμένο σφανάρι κι **ένιωθα μέσα μου περφάνια και φόβο (4)**. μα το χέρι μου ήταν σφηνωμένο βαθιά μέσα στη φούχτα του πατέρα μου κι αντρειευόμουν. Πηγαίναμε, πηγαίναμε, περάσαμε τα στενά σοκάκια, φτάσαμε στην εκκλησία του Αϊ-Μηνά, στρίψαμε, μπήκαμε σ' ένα παλιό χτίρι, με μια φαρδιάν αυλή, με τέσσερις μεγάλες κάμαρες στις γωνιές κι ένα κατασκονισμένο πλατάνι στη μέση. Κοντοστάθηκα, **δείλιασα**. το χέρι μου άρχισε να τρέμει μέσα στη μεγάλη ζεστή φούχτα.

Ο πατέρας μου έσκυψε, άγγιξε τα μαλλιά μου, με χάδεψε· τινάχτηκα· ποτέ δε θυμόμουν

να μ' έχει χαδέψει· σήκωσα τα μάτια και τον κοίταξα τρομαγμένος. Είδε πως τρόμαξα, τράβηξε πίσω το χέρι του: (2)

— Εδώ θα μάθεις γράμματα, είπε, να γίνεις άνθρωπος· κάμε το σταυρό σου.

Ο δάσκαλος πρόβαλε στο κατώφλι· κρατούσε μια μακριά βίτσα (3) και μου φάνηκε άγριος, με μεγάλα δόντια, και κάρφωσα τα μάτια μου στην κορφή του κεφαλιού του να δω αν έχει κέρατα· μα δεν είδα, γιατί φορούσε καπέλο. (4)

— Ετούτος είναι ο γιος μου, του 'πε ο πατέρας μου. Ξέμπλεξε το χέρι μου από τη φούχτα του και με παρέδωσε στο δάσκαλο.(2)

— Το κρέας δικό σου, του 'πε, τα κόκαλα δικά μου· μην τον λυπάσαι, δέρνε τον, κάμε τον άνθρωπο.

— Έγνοια σου, καπετάν Μιχάλη· έχω εδώ το εργαλείο που κάνει τους ανθρώπους, είπε ο δάσκαλος κι έδειξε τη βίτσα.(3)

N. Καζαντζάκης, *Αναφορά στον Γκρέκο*, Εκδόσεις Ελένης N. Καζαντζάκη

1^ο θέμα (Κατανόηση κειμένου, μονάδες 6)

α) Να υπογραμμίσεις στο κείμενό σου φράσεις που δείχνουν τη συμπεριφορά και τη στάση των μεγάλων απέναντι στον μικρό μαθητή και το σχολείο, αλλά και φράσεις που δείχνουν τις σκέψεις που κάνει ο μικρός μαθητής για τους μεγάλους ή τις εντυπώσεις που του δημιουργεί η παρουσία τους. Να δώσεις στις φράσεις τα νούμερα 1,2,3,4, ανάλογα με τον κύκλο στον οποίο αντιστοιχούν. Χρειάζονται δύο φράσεις για κάθε πρόσωπο.

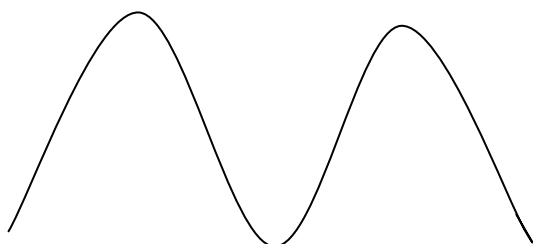

Στη συνέχεια να βάλεις ένα συν ή/και πλην στους κύκλους 1,2,3, ανάλογα με το εάν οι σχέσεις τους με τον μικρό μαθητή είναι ή προβλέπονται θετικές ή αρνητικές. Αιτιολόγησε τα πρόσημα που έβαλες σε ένα σύντομο κείμενο 30-40 λέξεων.

Η (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

β) Στο κείμενο είναι τονισμένες οι λέξεις και φράσεις: μισό χαρούμενος, μισό αλαφιασμένος, ένιωθα περφάνια, φόβο, αντρειευόμουν, δείλιασα, τρομαγμένος, που δείχνουν την ψυχική κατάσταση του μικρού μαθητή. Να τις τοποθετήσεις στην αντίστοιχη στήλη και στο αντίστοιχο σημείο της καμπύλης γραμμής που ακολουθεί.

Θετικά συναισθήματα	Αρνητικά συναισθήματα	Ανάμικτα συναισθήματα

(Για τους εκπαιδευτικούς: Αναφέρεται στην κατανόηση του κειμένου, ελέγχεται η ικανότητα να εντοπίζουν οι μαθητές πληροφορίες σχετικές με τα πρόσωπα, το θέμα που τα απασχολεί και κατευθύνει τη δράση τους, τεκμηριώνοντας την άποψή τους με στοιχεία του κειμένου).

Ενδεικτικές απαντήσεις:

α) Στο κείμενο είναι υπογραμμισμένες και αριθμημένες αντίστοιχες φράσεις. Ο 1^{ος} κύκλος παίρνει θετικό πρόσημο. Η σχέση με τη μητέρα αποτυπώνεται ως μία τρυφερή σχέση. Ο 2^{ος} κύκλος, η σχέση με τον πατέρα, ενδέχεται να οδηγήσει σε διαφορετικές απαντήσεις. Το θετικό πρόσημο που αιτιολογείται από το ενδιαφέρον του πατέρα για το παιδί και την εκπαίδευσή του, καθώς και από το αναπάντεχο χαίδεμα, ενδέχεται να συνοδεύεται και από αρνητικό πρόσημο μπροστά στην εντυπωσιακή φράση του πατέρα: «...τα κόκαλα δικά μου». Σε κάθε περίπτωση είναι σημαντική η αιτιολόγηση της απάντησης. Ο 3^{ος} κύκλος παίρνει αρνητικό πρόσημο. Η «Νέα Παιδαγωγική» είναι απύσχα από το λόγο και την εικόνα του δασκάλου.

β) Λέξεις, φράσεις που δείχνουν θετικά συναισθήματα: περφάνια, αντρειευόμουν .
 Αρνητικά: φόβος, δείλιασα, τρομαγμένος .
 Ανάμικτα: μισό χαρούμενος, μισό αλαφιασμένος.

Στην καμπύλη μπαίνουν στα χαμηλά σημεία τα αρνητικά συναισθήματα, στις κορυφές της καμπύλης τα θετικά. Στη μέση της καμπύλης γραμμής τα ανάμικτα συναισθήματα. Στόχος: Να φανεί η διακύμανση της ψυχολογικής κατάστασης και η ανάμιξη συναισθημάτων ακόμη και την ίδια χρονική στιγμή.

2^ο θέμα (Δομή και γλώσσα του κειμένου, μονάδες 6)

Στο κείμενο κυριαρχεί η πρωτοπρόσωπη αφήγηση. Σε κάποια σημεία του κειμένου, όμως, υπάρχει διάλογος και ευθύς λόγος.

Ποια είναι τα σημεία αυτά; Γιατί υπάρχει αυτή η διαφοροποίηση; Γιατί δεν συνεχίζει και εδώ ο συγγραφέας με αφήγηση;

(Για τους εκπαιδευτικούς: Ζητείται εντοπισμός αφηγηματικών τρόπων και σχολιασμός του λειτουργικού τους ρόλου στο κείμενο).

Ενδεικτική απάντηση:

Εισαγωγικά επαληθεύεται η πρωτοπρόσωπη αφήγηση με σύντομη παραπομπή στο κείμενο. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η διαφοροποίηση του αφηγηματικού τρόπου με τον διάλογο πατέρα-δασκάλου. Η σπουδαιότητα της στιγμής, η κομβική και κορυφαία σκηνή της παράδοσης του μαθητή στον δάσκαλο, οι απόψεις των δύο ενηλίκων για τον τρόπο εκπαίδευσης των παιδιών εντυπώνονται ανεξίτηλα στη μνήμη του μαθητή. Ο διάλογος μεταφέρει τη σκηνή στο παρόν και την κρατά ζωντανή και δυνατή και για τον αναγνώστη.

Μέσα στο κείμενο, σε δύο ακόμη σημεία, οι ήρωες μιλούν απευθείας και δεν εντάσσονται τα λόγια τους στην αφήγηση. Μιλά η μητέρα στην αρχή του κειμένου και ο πατέρας, όταν προχωρούν για το σχολείο. Και οι δυο γονείς αποτυπώνουν στον λόγο τους τη σημασία που έχει γι' αυτούς το ξεκίνημα της σχολικής ζωής. Και οι δύο στιγμές είναι σημαντικές. Ο ευθύς λόγος τις μεταπλάθει σε ζωντανές εικόνες, όπως ακριβώς αποτυπώθηκαν στη μνήμη του παιδιού, ολοζώντανες. Σε αυτές τις περιπτώσεις, όμως, οι σκηνές δε συνεχίζονται με διάλογο. Το δεύτερο πρόσωπο σε κάθε σκηνή είναι ο μικρός μαθητής. Δεν απαντά επειδή είναι αναστατωμένος, φορτισμένος συναισθηματικά ή μήπως επειδή τα παιδιά, την εποχή εκείνη, έπρεπε να ακούν αλλά να μη μιλούν; .

3^ο θέμα (Παραγωγή λόγου, μονάδες 8)

Μπορείς να επιλέξεις ένα από τα δύο θέματα:

α) Στο απόσπασμα καταγράφονται τα ανάμικτα συναισθήματα που αισθάνεται ο μικρός μαθητής την πρώτη μέρα προς το σχολείο (βλ. και πρώτη ερώτηση). Να επιβεβαιώσεις την παραπάνω παρατήρηση από τρία χωρία του κειμένου, εξηγώντας τι τον χαροποιεί και τι τον φοβίζει. Θεωρείς λογική και αναμενόμενη τη στάση του αυτή; Γιατί; Ισχύει το ίδιο και σήμερα για έναν μικρό μαθητή; Γιατί;

Η απάντησή σου να είναι ενιαίο κείμενο 120 περίπου λέξεων.

β) Ο πατέρας και ο δάσκαλος έχουν ένα σύντομο διάλογο με θέμα τον τρόπο εκπαίδευσης των παιδιών. Ποιες σκέψεις και ποια συναισθήματα γεννά στον μικρό μαθητή αυτός ο διάλογος; Καταγράφεις τις σκέψεις και τα συναισθήματά του σε έναν εσωτερικό μονόλογο με αφηγητή τον μικρό μαθητή.

Η απάντησή σου να είναι κείμενο 120 περίπου λέξεων.

(Για τους εκπαιδευτικούς: Στην ερώτηση αναγνωστικής ανταπόκρισης ο/η μαθητής/τρια καλείται να σχολιάσει στάσεις που αναδεικνύονται στο κείμενο και να τις συγκρίνει με αντίστοιχες του σήμερα. Στην ερώτηση δημιουργικής γραφής καλούνται να διατυπώσουν σκέψεις και συναισθήματα που τους ενεργοποιεί η ανάγνωση του λογοτεχνικού έργου).

Ενδεικτικές απαντήσεις:

α) Ερώτηση αναγνωστικής ανταπόκρισης: Τα συναισθήματα του μαθητή- θετικά, ανάμικτα, αρνητικά- παρουσιάζονται σύντομα στην απάντηση του πρώτου θέματος. Η τρίτη ερώτηση εστιάζει στην αιτιολόγηση συναισθημάτων: χαρά και περηφάνια γιατί πηγαίνει στο σχολείο, «ανδρεία» δίπλα στον πατέρα αλλά και φόβος μπροστά στο άγνωστο. Αναμενόμενα συναισθήματα μπροστά σε μία σημαντική τομή της ζωής, ίσως την πρώτη στη ζωή του κάθε μικρού μαθητή. Οι νέοι ρόλοι και οι νέες υποχρεώσεις αποτελούν πάντοτε πηγή και χαράς και άγχους ιδιαίτερα σε μικρούς. Εντούτοις, σήμερα, η μετάβαση στο σχολείο δεν πρέπει να παρουσιάζει τον ίδιο βαθμό δυσκολιών, επειδή θεωρείται δεδομένη η γνώση των αρχών της «Νέας Παιδαγωγικής» και αυτό αποτελεί σημαντική αφετηρία για τις βελτιωμένες σχέσεις παιδιών-ενηλίκων.

β) Δραστηριότητα δημιουργικής γραφής: Στον μονόλογο αναμένεται οι μαθητές/τριες να ταυτιστούν με τον μικρό μαθητή και σε α΄ πρόσωπο να αποδώσουν σκέψεις και συναισθήματα, στηριζόμενοι/ες σε στοιχεία του κειμένου, με προσωπικό ύφος, απλό και λιτό, όπως ταιριάζει σε μικρούς μαθητές. Λέξεις και φράσεις κλειδιά που ενδέχεται να αξιοποιηθούν: αυστηρότητα, τιμωρία, φόβος, αγωνία, «νέα» παιδαγωγική μέθοδος, αυταρχικός/ή, σχολική ζωή, σχολικές εμπειρίες, σχέση δασκάλου-μαθητή, σχέση γονέων-σχολείου-μαθητών/τριών.

**Κριτήριο αξιολόγησης για ανακεφαλαιωτικές εξετάσεις στο μάθημα της Νεοελληνικής
 Γλώσσας Α΄ Γυμνασίου**

[Ο ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΕΝΩΝΑ]

[Απόσπασμα από το εκπαιδευτικό υλικό του μουσείου της Ακρόπολης. Πρωταγωνιστής τής ιστορίας είναι ο Μένων, ένα μικρό παιδί που ζει στην Αθήνα, στα τέλη του 4ου αιώνα π.Χ. (315-300 π.Χ.) και ακολουθεί τον Περίπατο γύρω από την Ακρόπολη, αναζητώντας το Ιερό του θεού Ασκληπιού].

[.....Αυτό λοιπόν ήταν το μεγάλο θέατρο στο οποίο είχε αναφερθεί ο ιερέας του Δία. Πράγματι φαινόταν τεράστιο. Και πόσα πολλά καθίσματα! Τα περισσότερα ήταν λίθινα και κάλυπταν ένα μεγάλο μέρος της πλαγιάς του Βράχου. Ο περίπατος μάλιστα περνούσε ανάμεσα από τα καθίσματα στο ψηλότερο μέρος του θεάτρου. Ο Μένων το έβρισκε πολύ διασκεδαστικό να στέκεται εκεί ψηλά, στην κορυφή του θεάτρου, όπου τελείωνε το μεγαλύτερο τμήμα του χώρου για τους θεατές και να κοιτάζει προς τα κάτω. Ξαφνικά πρόσεξε έναν ψηλό, σωματώδη άνδρα πολύ πιο χαμηλά, σχεδόν στην πρώτη σειρά των καθισμάτων, ο οποίος κουνούσε τα χέρια του, κάνοντας νόημα προς το παιδί να κατέβει προς το μέρος του. Τα καθίσματα τα διέκοπταν κάθετα μικρές πέτρινες σκάλες, διαιρώντας έτσι το θέατρο σε μικρότερα τμήματα, τις κερκίδες. Ο Μένων κουτρουβάλησε γρήγορα τα σκαλοπάτια και βρέθηκε αμέσως κοντά στον άνδρα που τον περίμενε χαμογελαστός. «Πρέπει να είσαι πολύ χαρούμενος» του είπε εκείνος. «Βρίσκεσαι στο Διονυσιακό θέατρο, την τελευταία στάση σου πριν το Ασκληπιείο». «Πώς ακριβώς χρησιμοποιείται αυτός ο χώρος;» ενδιαφέρθηκε να μάθει ο Μένων. «Εδώ στον χώρο αυτό διοργανώνονται μία φορά τον χρόνο, στη διάρκεια των Μεγάλων Διονυσίων, της γιορτής του θεού Διονύσου, θεατρικοί αγώνες που διαρκούν τρεις μέρες» απάντησε ο άνδρας. «Τι ακριβώς γίνεται σε αυτούς τους αγώνες;» ρώτησε με περιέργεια το παιδί». Διαγωνίζονται τρεις ποιητές και ο καθένας παρουσιάζει τέσσερα έργα μαζί. Οι παραστάσεις αρχίζουν από πολύ νωρίς το πρωί κάθε μέρα και όταν τελειώσουν και παρουσιαστούν όλα τα έργα, γίνεται η επιλογή του νικητή. Το βραβείο είναι ένα στεφάνι από φύλλα κισσού, ιερού φυτού του Διονύσου και η απόφαση των κριτών χαράσσεται σε μία πλάκα που περιέχει κατάλογο με τα ονόματα του ποιητή και των λοιπών συντελεστών της παράστασης.....»].

(Πάμε στον περίπατο της Ακρόπολης, Οδουπορικό του μαθητή, Υπουργείο Πολιτισμού, Α΄ Εφορία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, Τομέας Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης, http://www.ysma.gr/static/files/MENWN_GR.pdf, διασκευή. Ανακτήθηκε από το διαδίκτυο 29/10/2016).

1^ο θέμα (Κατανόηση κειμένου, μονάδες 6)

Ποιο είναι το βασικό θέμα του κειμένου; Να απαντήσετε σε 30 περίπου λέξεις, αξιοποιώντας πληροφορίες του κειμένου.

Για τον/την εκπαιδευτικό: Με την ερώτηση αυτή διερευνάται η δεξιότητα της απομόνωσης του βασικού μηνύματος, της βασικής πληροφορίας του κειμένου που εκφράζεται με πύκνωση του λόγου. Έτσι αιτιολογείται και η αυξημένη βαθμολογική της βαρύτητα.

Άξονες ενδεικτικής απάντησης: Ο βασικός πρωταγωνιστής του κειμένου περιγράφει το αρχαίο θέατρο του Διονύσου και μέσω της συνομιλίας του με ένα άγνωστο άνδρα πληροφορείται για τους θεατρικούς αγώνες που διοργανώνονταν εκεί.

2^ο θέμα (Δομή και γλώσσα του κειμένου, μονάδες 2+2)

α. Οι συντάκτες του κειμένου ξέχασαν να χωρίσουν το κείμενο σε παραγράφους. Να το χωρίσετε εσείς δίνοντας σε κάθε παράγραφο πλαγιότιτλο.

Η (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό: η ερώτηση αυτή είναι περισσότερο μέσα στο πνεύμα των ημικατευθυνόμενων τύπων ερωτήσεων, αλλά και της διαβαθμισμένης δυσκολίας).

α. Οι συντάκτες του κειμένου ξέχασαν να χωρίσουν το κείμενο σε παραγράφους.

Για να το χωρίσετε, θα σας βοηθήσουν οι πλαγιότιτλοι που σάς δίνονται:

- Η συνάντηση του Μένωνα με ένα άγνωστο άνδρα
- Η λειτουργία του διονυσιακού θεάτρου
- Το θέατρο του Διονύσου από ψηλά

Ενδεικτική απάντηση:

- ...Αυτό λοιπόν... προς τα κάτω: 1^η παράγραφος (Το θέατρο του Διονύσου από ψηλά)
- Ξαφνικά... χαμογελαστός: 2^η παράγραφος (Η συνάντηση του Μένωνα με έναν άγνωστο άνδρα)
- «Πρέπει να είσαι... παράστασης..]: 3^η παράγραφος (Η λειτουργία του Διονυσιακού θεάτρου)

β. Να εντοπίσετε μέσα στο κείμενο δύο σημεία όπου υπάρχει περιγραφή. Τι είναι αυτό που περιγράφουν οι συντάκτες του κειμένου; Πρόσωπο; Τοπίο; Αντικείμενο; Χώρος; Διαδικασία; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με πληροφορίες από το κείμενο.

Ενδεικτική απάντηση:

Η περιγραφή του Διονυσιακού θεάτρου δηλώνεται με τη χρήση ανάλογων επιθέτων που αναφέρονται είτε στο θέατρο στο σύνολό του είτε σε επιμέρους τμήματά του, όπως είναι τα καθίσματα, οι κερκίδες κ.ά.

Η (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

β. Μέσα στο κείμενο υπάρχουν αρκετά επίθετα που συνοδεύουν ουσιαστικά. Να βρείτε τέσσερα από αυτά και να πείτε ποιες ιδιότητες ή ποια χαρακτηριστικά θα χάνονταν από τα ουσιαστικά εάν τα επίθετα αυτά παραλείπονταν.

Η (τρίτη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

Μέσα στο κείμενο υπάρχουν αρκετά επίθετα που συνοδεύουν ουσιαστικά. Να βρείτε τέσσερα από αυτά και να τα αντικαταστήσετε με τα αντίθετά τους. Τι αλλάζει στις πληροφορίες που αντλούμε από το κείμενο για τα ουσιαστικά;

Άξονες ενδεικτικής απάντησης: Με την ερώτηση αυτή ελέγχεται τόσο η αναγνώριση της γραμματικής κατηγορίας των επιθέτων όσο και η κατανόηση της λειτουργίας τους στον λόγο. Έτσι, αναμένουμε π.χ. να απαντήσουν οι μαθητές ότι η παράλειψη ή η αντικατάσταση του επιθέτου 'λίθινα' κατά την περιγραφή των καθισμάτων του θεάτρου δε θα μας δώσει καθόλου ή θα μας δώσει διαφορετικές και ίσως αναχρονιστικές πληροφορίες (π.χ. πλαστικά καθίσματα) για το υλικό κατασκευής τους.

3^ο θέμα (Δραστηριότητα παραγωγής λόγου, μονάδες 10)

Έχετε επισκεφτεί το θέατρο του Διονύσου στην Ακρόπολη και θέλετε να μοιραστείτε αυτήν την εμπειρία με τους φίλους σας. Να περιγράψετε το θέατρο αξιοποιώντας τις πληροφορίες του κειμένου, την εικόνα και τη φαντασία σας. Το δικό σας κείμενο να είναι 180 -200 λέξεις.

Η: (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

Ένας συμμαθητής σας δεν κατάλαβε γιατί ο άγνωστος άνδρας λέει στον Μένωνα: «Πρέπει να είσαι πολύ χαρούμενος». Προσπαθείτε να του εξηγήσετε παίρνοντας πληροφορίες από το κείμενο (150 -200 λέξεις).

Άξονες ενδεικτικής απάντησης: Ο Μένων μπορεί να είναι χαρούμενος, επειδή βρίσκεται σε ένα χώρο πολιτισμού, επειδή πληροφορείται όλα τα σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας του διονυσιακού θεάτρου, επειδή βρίσκεται πολύ κοντά στον προορισμό του (Ασκληπιείο, κ.ά.).

**Κριτήριο αξιολόγησης για ανακεφαλαιωτικές εξετάσεις στο μάθημα της Λογοτεχνίας Β΄
Γυμνασίου**

Από το ημερολόγιο της Άννας Φρανκ.

Κόρη του Γερμανοεβραίου επιχειρηματία Ότο Φρανκ, η Άννα Φρανκ (1929-1944) γεννήθηκε στη Φρανκφούρτη και πέθανε σε στρατόπεδο συγκέντρωσης της ναζιστικής Γερμανίας, σε ηλικία 16 ετών. Μετά την κατάληψη της εξουσίας από τους Ναζί, οι Φρανκ μετανάστευσαν στο Άμστερνταμ, όπου και έζησαν κρυμμένοι στην αποθήκη του εμπορικού τους καταστήματος μέχρι τον Αύγουστο του 1944. Τότε τους συνέλαβε η γερμανική αστυνομία και τους οδήγησε στο Άουσβιτς. Από την οικογένεια επέζησε μόνο ο πατέρας, ο οποίος παρέλαβε το ημερολόγιο που είχε μαζί της η κόρη του στο κρησφύγετό τους, από Ολλανδούς φίλους της οικογένειας. Το ημερολόγιο εκδόθηκε το 1947 και, με τη μεγάλη διεθνή απήχηση που είχε, έκανε γνωστή τη δοκιμασία του νεαρού κοριτσιού.

Σάββατο, 7 Νοεμβρίου 1942

Αγαπητή Κίτυ,

Η μητέρα είναι τρομερά εκνευρισμένη, πράγμα που με εκθέτει σε κίνδυνο. Είναι τάχα τυχαίο που πάντα εγώ τα πληρώνω και ποτέ η Μαργκότ; Χθες βράδυ, για παράδειγμα, η Μαργκότ διάβαζε ένα βιβλίο εικονογραφημένο με υπέροχα σκίτσα · κάποια στιγμή σηκώθηκε και βγήκε από το δωμάτιο, αφήνοντας το βιβλίο της ανοιχτό, για να συνεχίσει το διάβασμα μόλις θα ξαναγύριζε. Δεν είχα τίποτα το ιδιαίτερο να κάνω εκείνη την ώρα και το πήρα για να χαζέψω τις εικόνες. Μόλις γύρισε η Μαργκότ, με είδε με το βιβλίο στα χέρια, ζάρωσε τα φρύδια της και με παρακάλεσε να της το δώσω. Θέλησα να το κρατήσω ακόμα μια στιγμή. Η Μαργκότ θύμωσε για τα καλά και τότε μπήκε στη μέση η μητέρα λέγοντας:

- Η Μαργκότ είχε και διάβαζε αυτό το βιβλίο · πρέπει λοιπόν να της το δώσεις. Μπαίνοντας στο δωμάτιο και αγνοώντας όμως για τι πράγμα επρόκειτο, ο πατέρας είδε το μισοκακόμοιρο ύφος της Μαργκότ και ξέσπασε:

- Θα ήθελα πολύ να δω τι θα έκανες αν η Μαργκότ άρχιζε να ξεφυλλίζει ένα από τα βιβλία σου!

Υποχώρησα στη στιγμή και, αφού άφησα το βιβλίο, βγήκα από το δωμάτιο - πειραγμένη, κατά τα λεγόμενα του πατέρα. Δεν ήμουν ούτε πειραγμένη ούτε στενοχωρημένη. Απλώς, ήμουν λυπημένη.

Η δικαιοσύνη επέβαλλε να μη με μαλώσει ο πατέρας δίχως να ρωτήσει την αιτία της φιλονικίας μας. Θα έδινά μόνη μου το βιβλίο στη Μαργκότ, και μάλιστα πολύ πιο γρήγορα, αν ο πατέρας και η μητέρα δεν είχαν ανακατευτεί · αντί γι' αυτό, πήραν άπρεπα το μέρος της αδερφής μου, σαν να την είχα αδικήσει.

Η μητέρα προστατεύει τη Μαργκότ, αυτό είναι ολοφάνερο · προστατεύουν πάντα η μια την άλλη. Έχω τόσο πολύ συνηθίσει αυτή την κατάσταση, ώστε έχω γίνει εντελώς αδιάφορη στις μομφές της μητέρας και στην γκρινιάρικη διάθεση της Μαργκότ.

Δεν τις αγαπώ, παρά μόνο γιατί είναι μητέρα μου και αδερφή μου. Για τον πατέρα, το πράγμα είναι διαφορετικό. Πληγώνομαι κάθε φορά που δείχνει την προτίμησή του για τη

Μαργκότ, που επιδοκιμάζει τις πράξεις της, που τη γεμίζει μ' επαίνους και χάδια, γιατί αγαπώ τρελά τον Πιμ. Είναι το μεγάλο μου ιδεώδες. Δεν αγαπώ κανέναν στον κόσμο όσο τον πατέρα.

Δεν καταλαβαίνει ότι στη Μαργκότ δε φέρεται με τον ίδιο τρόπο που φέρεται σε μένα. Η Μαργκότ είναι αναμφισβήτητη η πιο έξυπνη, η πιο ευγενική, η πιο όμορφη και η πιο καλή! Παρ' όλ' αυτά έχω κι εγώ λίγο δικαίωμα να με παίρνουν στα σοβαρά. Υπήρξα πάντα ο κλόουν της οικογένειας, πάντα με χαρακτηρίζουν ανυπόφορη και πάντα είμαι ο αποδιοπομπαίος τράγος · εγώ πάντα πληρώνω τα σπασμένα, τότε εισπράττοντας επιπλήξεις και τότε πνίγοντας μέσα μου την απελπισία μου. Τα φαινομενικά κανακέματα δε μ' ευχαριστούν πια, ούτε και οι λεγόμενες σοβαρές συζητήσεις. Περιμένω από τον πατέρα κάτι που δεν είναι ικανός να μου δώσει.

Δε ζηλεύω τη Μαργκότ, δεν τη ζήλεψα ποτέ, δε φθόνησα ουδέποτε, ούτε την ομορφιά της ούτε την εξυπνάδα της · το μόνο που ζητώ είναι την αγάπη του πατέρα, την αληθινή στοργή του, όχι μόνο για το παιδί του, αλλά για την Άννα, αυτή που είναι.

Γαντζώνομαι στον πατέρα, γιατί είναι ο μόνος που διατηρεί σε μένα τα τελευταία υπολείμματα του οικογενειακού αισθήματος. Ο πατέρας δε θέλει να καταλάβει ότι μερικές φορές έχω μια ακατανίκητη ανάγκη να ανακουφιστώ, να του μιλήσω για τη μητέρα· αρνείται να με ακούσει και αποφεύγει καθετί που έχει σχέση με τα ελαττώματά της.

Περισσότερο απ' όλους τους άλλους, η μητέρα, με το χαρακτήρα της και τα ελαττώματά της, μου πλακώνει την καρδιά. Δεν ξέρω πια τι στάση να κρατήσω · δε θέλω να της πω βάνουσα πως είναι παράλογη, σαρκαστική και σκληρή · από την άλλη, όμως, δεν μπορώ να είμαι πάντα κατηγορούμενη.

Όπως και να το κάνεις, είμαστε τα δυο άκρα αντίθετα και, μοιραία, συγκρουόμαστε. Δεν κρίνω το χαρακτήρα της μητέρας, γιατί δεν είμαι αρμόδια να τον κρίνω· τη συγκρίνω μόνο με την εικόνα της μητέρας που είχα πλάσει με τη σκέψη μου. Για μένα, η μητέρα μου δεν είναι πάντα «η μητέρα» · κι έτσι αναγκάζομαι να εκπληρώσω αυτόν το ρόλο μόνη μου.

Είμαι ξεκομμένη από τους γονείς μου, έχω χάσει λίγο τα νερά μου και δεν ξέρω σε ποιο λιμάνι ν' αράξω. Όλ' αυτά γιατί έχω στο νου μου ένα ιδεώδες παράδειγμα: το ιδεώδες της γυναίκας που είναι μητέρα, και το οποίο δε βρίσκω καθόλου σ' εκείνη που είμαι υποχρεωμένη να ονομάζω μητέρα μου.

Έχω πάντα την πρόθεση να παραβλέπω τα ελαττώματα της μαμάς, να μη δω παρά μόνο τις αρετές της, και να προσπαθήσω να βρω στον εαυτό μου αυτό που μάταια αναζητώ σ' εκείνη. Αλλά δεν τα καταφέρνω, και το απελπιστικό είναι πως ούτε ο πατέρας ούτε η μητέρα υποπτεύονται ότι μου λείπουν στη ζωή κι ότι τους αποδοκιμάζω γι' αυτόν το λόγο. Υπάρχουν τάχα γονείς ικανοί να δώσουν πλήρη ικανοποίηση στα παιδιά τους; Μερικές φορές μού περνά η σκέψη ότι ο Θεός θέλει να με δοκιμάσει, όχι μόνο τώρα αλλά και αργότερα· το κυριότερο είναι να γίνω συνετή, χωρίς παραδείγματα και ανώφελα λόγια, για να είμαι αργότερα πιο δυνατή. Ποιος άλλος θα διαβάσει ποτέ αυτές τις επιστολές, εκτός από μένα;

Ποιος άλλος θα με παρηγορήσει, γιατί συχνά έχω ανάγκη παρηγοριάς · πολύ συχνά μου λείπει η δύναμη, ό,τι κάνω δεν είναι αρκετό και δεν αποτελειώνω τίποτε. Δεν το αγνοώ · προσπαθώ να διορθωθώ, και κάθε μέρα χρειάζεται να ξαναρχίσω από την αρχή. Με μεταχειρίζονται με τον πιο αναπάντεχο τρόπο. Τη μια μέρα, η Άννα είναι πανέξυπνη και μπορεί κανείς να μιλά μπροστά της για οποιοδήποτε θέμα · την επομένη, η Άννα είναι μια χαζούλα που δεν καταλαβαίνει τίποτ' απολύτως και φαντάζεται πως έχει αντλήσει από τα βιβλία σπουδαία πράγματα.

Ωστόσο, δεν είμαι πια μωρό και η χαϊδεμένη μικρούλα που γελάνε καλοσυνάτα μαζί της σε κάθε περίπτωση. Έχω το ιδανικό μου, έχω μάλιστα πολλά ιδανικά· έχω τις ιδέες μου και τα σχέδιά μου, μόλο που δεν μπορώ ακόμη να τα εκφράσω.

Α, πόσα πράγματα δεν παρουσιάζονται στο μυαλό μου το βράδυ, όταν είμαι μόνη, ακόμη και την ημέρα, όταν είμαι αναγκασμένη να υπομένω εκείνους που μ' ενοχλούν κι εκείνους που παρεξηγούν ό,τι θέλω να πω!

Τελικά ξαναγυρίζω πάντα αυτόματα στο Ημερολόγιό μου, που είναι για μένα η αρχή και το τέλος, γιατί από την Κίτυ δε λείπει ποτέ η υπομονή · της υπόσχομαι πως σε πείσμα όλων θ' αντέξω το χτύπημα, θα τραβήξω το δρόμο μου και θα καταπιώ τα δάκρυά μου. Μόνο που θα 'θελα πολύ να δω ένα αποτέλεσμα, θα 'θελα πολύ να έχω μια ενθάρρυνση, έστω για μία φορά, από κάποιον που μ' αγαπά.

Μη με κρίνεις αυστηρά, μα φρόντισε να με βλέπεις απλώς και μόνο σαν ένα πλάσμα που μερικές φορές αισθάνεται ότι το ποτήρι ξεχειλίζει.

Δική σου, Άννα

1^ο Θέμα (Κατανόηση κειμένου, 6 μονάδες)

1.«Η μητέρα προστατεύει τη Μαργκότ... Αυτή που είναι». Να εντοπίσετε στο κείμενο και να καταγράψετε δύο σημεία που δείχνουν πώς αντιλαμβάνεται η Άννα τη σχέση της με τη μητέρα και την αδερφή της.

Ενδεικτικά παραθέματα:

«Η μητέρα προστατεύει τη Μαργκότ, αυτό είναι ολοφάνερο· προστατεύουν πάντα η μια την άλλη. Έχω τόσο πολύ συνηθίσει αυτή την κατάσταση, ώστε έχω γίνει εντελώς αδιάφορη στις μομφές της μητέρας και στην γκρινιάρικη διάθεση της Μαργκότ.»
«Δεν τις αγαπώ, παρά μόνο γιατί είναι μητέρα μου και αδερφή μου.»
«Δε ζηλεύω τη Μαργκότ, δεν τη ζήλεψα ποτέ, δε φθόνησα ουδέποτε, ούτε την ομορφιά της ούτε την εξυπνάδα της.»

Ενέργειες που αποτιμώνται: Ο/Η μαθητής/τρια καλείται να μελετήσει προσεκτικά το απόσπασμα, να συσχετίσει πρόσωπα με συμπεριφορές, να επιλέξει τα δεδομένα που του χρειάζονται, να καταγράψει τις συγκεκριμένες αναφορές.

Η (δεύτερη) επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

«Αγαπητή Κίτυ... Μαργκότ». Να παρουσιάσετε με δικά σας λόγια, πώς περιγράφει η Άννα τη σχέση ανάμεσα στη μητέρα και την αδελφή της, στο απόσπασμα.

Άξονας για την απάντηση:

Σύμφωνα με την Άννα, η σχέση ανάμεσα στη μητέρα και τη Μαργκότ είναι ιδιαίτερα στενή. Η μία υποστηρίζει την άλλη.

Ενέργειες που αποτιμώνται: Ο/Η μαθητής/τρια καλείται να μελετήσει προσεκτικά το απόσπασμα, να συσχετίσει πρόσωπα με συμπεριφορές, να επιλέξει τα δεδομένα που του/της χρειάζονται, να συνθέσει μια σύντομη δική του/της απάντηση, αξιοποιώντας τις προσωπικές του γλωσσικές δεξιότητες.

Η (τρίτη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

«Αγαπητή Κίτυ... Σαν να την είχα αδικήσει.» Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, το κύριο πρόβλημα που απασχολεί την αφηγήτρια σε σχέση με τα άλλα πρόσωπα της οικογένειάς της, στο συγκεκριμένο απόσπασμα; Να περιγράψετε με συντομία το πρόβλημα και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με ένα χαρακτηριστικό σημείο του κειμένου.

Άξονες για την απάντηση:

Η αφηγήτρια θεωρεί ότι οι γονείς της την αδικούν συστηματικά στη σχέση της με την αδερφή της, καθώς παρεμβαίνουν σε οποιαδήποτε αντιδικία ανάμεσά τους, σημαντική ή ασήμαντη, παίρνοντας το μέρος της Μαργκότ. Ειδικά για τη μητέρα της, η αφηγήτρια πιστεύει ότι είναι προκατελημμένη απέναντί της.

Χαρακτηριστικό σημείο: “Η δικαιοσύνη επέβαλλε να μη με μαλώσει ο πατέρας δίχως να ρωτήσει την αιτία της φιλονικίας μας. Θα έδινα μόνη μου το βιβλίο στη Μαργκότ, και μάλιστα πολύ πιο γρήγορα, αν ο πατέρας και η μητέρα δεν είχαν ανακατευτεί· αντί γι' αυτό, πήραν άπρεπα το μέρος της αδερφής μου, σαν να την είχα αδικήσει.”

Άλλο χαρακτηριστικό σημείο: “Είναι τάχα τυχαίο που πάντα εγώ τα πληρώνω και ποτέ η Μαργκότ;”

Ενέργειες που αποτιμώνται: Ο/Η μαθητής/τρια καλείται να μελετήσει προσεκτικά το περιστατικό, να αναλύσει τις συμπεριφορές των προσώπων, να επιλέξει τα δεδομένα που του χρειάζονται για να συνθέσει την απάντησή του, να διατυπώσει τη γνώμη του και να την τεκμηριώσει με συγκεκριμένες αναφορές.

Η (τέταρτη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

Στο κείμενο η Άννα παρουσιάζει πώς βλέπει η ίδια τον εαυτό της, αλλά και πώς νομίζει ότι την βλέπουν οι άλλοι. Να διαβάσετε προσεκτικά το κείμενο και να καταγράψετε τρία σχετικά σημεία στην κατάλληλη στήλη.

Πώς βλέπει η Άννα το εαυτό της	Πώς νομίζει η Άννα ότι την βλέπουν οι άλλοι

Παραθέματα για την απάντηση

Πώς βλέπει η Άννα τον εαυτό της	Πώς νομίζει η Άννα ότι την βλέπουν οι άλλοι
Ωστόσο, δεν είμαι πια μωρό και η χαϊδεμένη μικρούλα που γελάνε καλοσυνάτα μαζί της σε κάθε περίπτωση. Έχω το ιδανικό μου, έχω μάλιστα πολλά ιδανικά· έχω τις ιδέες μου και τα σχέδιά μου, μόλο που δεν μπορώ ακόμη να τα εκφράσω.	Με μεταχειρίζονται με τον πιο αναπάντεχο τρόπο. Τη μια μέρα, η Άννα είναι πανέξυπνη και μπορεί κανείς να μιλά μπροστά της για οποιοδήποτε θέμα· την επομένη, η Άννα είναι μια χαζούλα που δεν καταλαβαίνει τίποτ' απολύτως και φαντάζεται πως έχει αντλήσει από τα βιβλία σπουδαία πράγματα.
Είμαι ξεκομμένη από τους γονείς μου, έχω χάσει λίγο τα νερά μου και δεν ξέρω σε ποιο λιμάνι ν' αράξω.	πάντα με χαρακτηρίζουν ανυπόφορη
Δεν ήμουν ούτε πειραγμένη ούτε στενοχωρημένη. Απλώς, ήμουν λυπημένη.	Υποχώρησα στη στιγμή και, αφού άφησα το βιβλίο, βγήκα από το δωμάτιο - πειραγμένη, κατά τα λεγόμενα του πατέρα.
Παρ' όλ' αυτά έχω κι εγώ λίγο δικαίωμα να με παίρνουν στα σοβαρά. Υπήρξα πάντα ο κλόουν της οικογένειας, και πάντα είμαι ο αποδιοπομπαίος τράγος· εγώ πάντα πληρώνω τα σπασμένα, τότε εισπράττοντας επιπλήξεις και τότε πνίγοντας μέσα μου την απελπισία μου. Τα φαινομενικά κανακέματα δε μ' ευχαριστούν πια, ούτε και οι λεγόμενες σοβαρές συζητήσεις.	

Ενέργειες που αποτιμώνται: Ο/Η μαθητής/τρια καλείται να μελετήσει προσεκτικά το κείμενο, να αναγνωρίσει τα σημεία στα οποία υπάρχει χαρακτηρισμός, να διακρίνει τους χαρακτηρισμούς που αποδίδει η πρωταγωνίστρια στον εαυτό της από αυτούς που νομίζει ότι της αποδίδουν οι άλλοι και να κατατάξει τα παραθέματα στις αντίστοιχες στήλες.

2^ο θέμα (Γλώσσα του κειμένου, 6 μονάδες)

2. «Είμαι ξεκομμένη από τους γονείς μου, έχω χάσει λίγο τα νερά μου και δεν ξέρω σε ποιο λιμάνι να αράξω.» Να εντοπίσετε και να καταγράψετε στο παραπάνω απόσπασμα δύο σημεία όπου η γλώσσα χρησιμοποιείται μεταφορικά. Να παρουσιάσετε με δικά σας λόγια τα συναισθήματα της ηρωίδας που νομίζετε ότι εκφράζονται με αυτόν τον τρόπο.

Άξονες για την απάντηση:

Οι λέξεις/φράσεις: “ξεκομμένη”, “έχω χάσει τα νερά μου”, “σε ποιο λιμάνι να αράξω”. Η Άννα νιώθει αποκομμένη από τους γονείς της, απόλυτα μόνη και χαμένη, χωρίς στήριγμα ή υποστήριξη. Της λείπει η αίσθηση της ασφάλειας. Δεν ξέρει πού να καταφύγει.

Ενέργειες που αποτιμώνται: Ο μαθητής/ η μαθήτρια αναγνωρίζουν τη μεταφορική χρήση της γλώσσας σε συγκεκριμένα σημεία και αποδίδουν με δικά τους λόγια το νόημα που δίνουν στη μεταφορά.

Η (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

Η Άννα Φρανκ εκμυστηρεύεται τις σκέψεις της σε ένα ημερολόγιο έχοντας επιπλέον επινοήσει σ' αυτό τη μορφή μιας φανταστικής φίλης, της Κίτυ, στην οποία απευθύνεται. Να εντοπίσετε στο κείμενο και να καταγράψετε δύο σημεία στα οποία απευθύνεται στην Κίτυ. Τι νομίζετε ότι πετυχαίνει με τον τρόπο αυτό, ως προς το ύφος του κειμένου;

Άξονες για την απάντηση:

Παραθέματα: «Αγαπητή Κίτυ,» «Μη με κρίνεις αυστηρά, μα φρόντισε να με βλέπεις απλώς και μόνο σαν ένα πλάσμα που μερικές φορές αισθάνεται ότι το ποτήρι ξεχειλίζει.»

Δημιουργείται η αίσθηση ότι το κείμενο απευθύνεται σε έναν αναγνώστη. Επομένως δεν πρόκειται για μια απλή εκμυστήρευση συναισθημάτων και σκέψεων αλλά για έναν νοερό διάλογο που καλύπτει ανάγκη επικοινωνίας. Τα στοιχεία αυτά επιτείνουν την αίσθηση της αμεσότητας στο κείμενο και δημιουργούν στον αναγνώστη την εντύπωση ότι συμμετέχει και ο ίδιος σε όσα συμβαίνουν. Συγχρόνως, ενώ πρόκειται για ημερολόγιο, το κείμενο έχει τη μορφή μιας επιστολής.

Ενέργειες που αποτιμώνται: Ο μαθητής/η μαθήτρια διαβάζουν με προσοχή το κείμενο και εντοπίζουν τα κατάλληλα σημεία. Αναγνωρίζουν τη διαφορά ανάμεσα στο ημερολόγιο και την επιστολή. Αξιολογούν το αποτέλεσμα του λογοτεχνικού τεχνάσματος στην επικοινωνία του αναγνώστη με το κείμενο.

Η (τρίτη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

«Μη με κρίνεις αυστηρά, μα φρόντισε να με βλέπεις απλώς και μόνο σαν ένα πλάσμα που μερικές φορές αισθάνεται ότι το ποτήρι ξεχειλίζει.» Σε ποιον ή ποιαν απευθύνεται η Άννα στο σημείο αυτό; Να εντοπίσετε ένα σημείο μεταφορικής χρήσης της γλώσσας. Να παρουσιάσετε με δικά σας λόγια τα συναισθήματα της αφηγήτριας σε ολόκληρο το παράθεμα.

Άξονες για την απάντηση:

Η Άννα απευθύνεται σε ένα φανταστικό πρόσωπο που έχει επινοήσει η ίδια, την Κίτυ. Η χρήση της γλώσσας είναι μεταφορική στο σημείο «το ποτήρι ξεχειλίζει». Η αφηγήτρια εκφράζει την ανάγκη της κατανόησης των συναισθημάτων που την κυριεύουν από τη φανταστική φίλη. Ζητά την επιείκειά της για το ότι τα συναισθήματα ορισμένες φορές την κατακλύζουν.

Ενέργειες που αποτιμώνται: Ο μαθητής/η μαθήτρια διαβάζουν με προσοχή το παράθεμα και συσχετίζουν με το σύνολο του κειμένου για να εντοπίσουν σε ποιον απευθύνεται. Εντοπίζουν το σημείο της μεταφοράς. Αναλύουν και αναδιατυπώνουν τα συναισθήματα που παρουσιάζονται στο παράθεμα, κυριολεκτικά και μεταφορικά.

3^ο θέμα (Παραγωγή λόγου, 8 μονάδες)

Μπορείτε να επιλέξετε ένα από τα δύο παρακάτω θέματα: *(Οδηγία προς τους/τις μαθητές/τριες)*

Δραστηριότητα αναγνωστικής ανταπόκρισης

α. Συχνά οι έφηβοι θεωρούν ότι οι μεγαλύτεροι δεν τους καταλαβαίνουν και νιώθουν απομονωμένοι. Τα συναισθήματα που περιγράφει η Άννα νομίζετε ότι δικαιολογούνται από το γεγονός ότι βρίσκεται στην εφηβική ηλικία; Να απαντήσετε σε 100-120 λέξεις, αφού λάβετε υπόψη και όσα αναφέρονται στο εισαγωγικό σημείωμα για τις συνθήκες ζωής της Άννας.

Άξονας για την απάντηση:

Οι μαθητές/τριες καλούνται να συσχετίσουν τα συναισθήματα της Άννας με την εφηβική ηλικία και τις συνθήκες ζωής της, αξιοποιώντας στοιχεία από το εισαγωγικό σημείωμα, σχετικά με την ηλικία και τις συνθήκες ζωής της Άννας αλλά και δικές τους εμπειρίες από συναισθήματα της εφηβικής ηλικίας. Τους ζητείται επίσης να διατυπώσουν τη γνώμη τους.

Ή (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

α. Στο ημερολόγιό της, η Άννα φαίνεται να θεωρεί ότι οι μεγαλύτεροι δεν την καταλαβαίνουν και νιώθει μοναξιά. Νομίζετε ότι οι σημερινοί έφηβοι βιώνουν ανάλογα συναισθήματα; Να αναπτύξετε την άποψή σας σε 100-120 λέξεις.

Άξονας για την απάντηση: Οι μαθητές/τριες καλούνται να συσχετίσουν και να συγκρίνουν το συναίσθημα μοναξιάς και απομόνωσης της έφηβης Άννας με ανάλογα συναισθήματα σύγχρονων εφήβων. Τους ζητείται επίσης να διατυπώσουν τη γνώμη τους.

Ή

Δραστηριότητα δημιουργικής γραφής (δεύτερη επιλογή για τους/τις μαθητές/τριες)

β. “Η μητέρα είναι τρομερά εκνευρισμένη ... αδικήσει.” Να αναδιηγηθείτε το περιστατικό σε 100 -120 λέξεις με την οπτική γωνία της μεγάλης αδερφής.

Ή (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

β. “Η μητέρα είναι τρομερά εκνευρισμένη... αδικήσει.” Να συνεχίσετε την αφήγηση της ιστορίας, κατασκευάζοντας έναν υποθετικό διάλογο 100-120 λέξεων, ανάμεσα στην Άννα και τον πατέρα της, με τον οποίο θα λύνεται η μεταξύ τους παρεξήγηση.

Άξονες για την απάντηση και για τις δύο επιλογές.

Αναμένεται οι μαθητές/τριες να «χτίσουν» τους χαρακτήρες αξιοποιώντας τα δεδομένα του κειμένου, να εμβαθύνουν σε συναισθήματα και συμπεριφορές, να χρησιμοποιήσουν λόγο ανάλογα με την ηλικία των προσώπων, το φύλο και τις περιστάσεις επικοινωνίας.

**Κριτήριο αξιολόγησης για ανακεφαλαιωτικές εξετάσεις στο μάθημα της Νεοελληνικής
 Γλώσσας Β΄ Γυμνασίου**

«Ακούστε την ιστορία της», Ευγενίας Χατζηπαύλου (διασκευή),

Το κείμενο που ακολουθεί είναι διασκευή πραγματικής ιστορίας που παρουσιάζεται στο ενημερωτικό φυλλάδιο με τίτλο “Ακούστε την ιστορία της /Εκπαίδευση για όλα τα κορίτσια και τις γυναίκες του κόσμου τώρα! Είναι δικαίωμά τους.”, που εξέδωσε η Actionaid το 2011, στο πλαίσιο της παγκόσμιας εβδομάδας δράσης για την εκπαίδευση.

Ονομάζομαι Ευγενία Χατζηπαύλου και ζω με την οικογένειά μου στο Περιστέρι. Εργάζομαι στην υπηρεσία καθαριότητας του Δήμου Περιστερίου και είμαι φοιτήτρια κοινωνιολογίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Με τον άντρα μου γνωριστήκαμε και αγαπηθήκαμε στα μαθητικά μας χρόνια και παντρευτήκαμε πολύ νέοι. Αυτή ήταν και η αιτία που σταμάτησα το σχολείο στη Β΄ Λυκείου. Αποκτήσαμε τρεις γιους και αφοσιωθήκαμε στην οικογένειά μας. [...]. Πέρασαν από τότε είκοσι πέντε χρόνια. Τα παιδιά μας μεγάλωσαν, δε με χρειάζονταν τόσο πολύ πλέον και τα δύο μεγαλύτερα ετοιμάζονταν να πάνε στο στρατό.

Κάπου εκεί έκαναν την εμφάνισή τους τα όνειρα της ψυχής μου. Εκείνα τα όνειρα που κάποτε άφησα για να ακολουθήσω το δρόμο της καρδιάς μου. [...] Αποφάσισα να γυρίσω στα θρανία για να διεκδικήσω τα όνειρά μου, το δικαίωμά μου στη μόρφωση και για να αποδείξω στον εαυτό μου και ύστερα σε όσους με αμφισβήτησαν κυρίως στο χώρο της δουλειάς ότι κάτι αξίζω. Πήρα από το χέρι το κοριτσάκι με τη μπλε ποδιά που περίμενε χρόνια τώρα σε μία γωνία της ψυχής μου και το οδήγησα στην εξώπορτα του 1^{ου} Εσπερινού Λυκείου Περιστερίου και εκεί με άφησε μεγάλη πλέον με βαμμένα μαλλιά και παραπανήσια κιλά. [...]

Κατάφερα τελικά να καλύψω τεράστιες αποστάσεις κενών και να βρεθώ έτσι στην τελευταία τάξη του Λυκείου χωρίς βέβαια να μου περνάει ούτε για μία στιγμή από το μυαλό η ιδέα των πανελλήνιων. Οι καθηγητές μου όμως, σημαντικοί συμπαρασάτες σε αυτή μου την προσπάθεια με πιέζουν σχεδόν να δηλώσω συμμετοχή, σίγουροι ότι θα τα καταφέρω. Οι συμμαθητές μου και η οικογένειά μου το ίδιο. Εγώ όμως είχα τις αντιρρήσεις μου, τους έλεγα πως είμαι μεγάλη και πως δεν είχα ούτε το χρόνο ούτε τα χρήματα για φροντιστήρια και ιδιαίτερα μαθήματα. Κατάφεραν όμως να μου ανάψουν με αυτή τους την επιμονή αυτή τη σπίθα που έγινε μέσα μου φωτιά και δήλωσα τη συμμετοχή μου οριακά. [...] Έμαθα τα αποτελέσματα τηλεφωνικά εν ώρα εργασίας από το μικρό μου γιο, που είχε μπει στο διαδίκτυο και μου ανακοίνωσε ότι είχα μπει δεύτερη στο τμήμα Κοινωνιολογίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Κάθε φορά που πηγαίνω στο πανεπιστήμιο αισθάνομαι ότι γίνομαι καλύτερος άνθρωπος. [...] Χάρη στα μαθήματα της κοινωνιολογίας, της φιλοσοφίας και της ιστορίας μαθαίνω να διαχειρίζομαι καλύτερα τον εαυτό μου, να αναγνωρίζω τα λάθη μου, να κατανοώ τις αδυναμίες των δικών μου και των άλλων. Αυτό επιπλέον που με γοητεύει ιδιαίτερα δεν είναι τόσο τα καινούργια που μαθαίνω όσο τα γνωστά, ιδωμένα όμως, από μία άλλη ανατρεπτική οπτική γωνία. Τελικά η γνώση μοιάζει σαν ένα ποτάμι που ποτέ δε στερεύει και αν έχεις τη διάθεση να το ακολουθήσεις, σίγουρα δε θα βγεις χαμένος. [...]

www.actionaid.gr/education (διασκευή)

1^ο θέμα (Κατανόηση κειμένου, 6 μονάδες)

Στο κείμενο που σας έχει δοθεί, η Χατζηπαύλου παρουσιάζει στοιχεία από την ιστορία της ζωής της. Να εντοπίσετε ποιες από τις ακόλουθες πληροφορίες είναι σωστές και να παρουσιάσετε τα στοιχεία από το κείμενο που τις επιβεβαιώνουν, συμπληρώνοντας τον ακόλουθο πίνακα:

Πληροφορία	Σωστό / Λάθος	Στοιχεία από το κείμενο
Η αιτία που η Χατζηπαύλου σταμάτησε το σχολείο στη Β' Λυκείου ήταν ότι απέκτησε τρεις γιους		
Η επιθυμία συμμετοχής στις πανελλήνιες εξετάσεις ήταν από την αρχή ο στόχος της Χατζηπαύλου		
Βασική αιτία για την απόφαση της Χατζηπαύλου να επιστρέψει στο σχολείο ήταν η επιθυμία της να δείξει τι αξίζει.		
Όπως φαίνεται στο κείμενο, η Χατζηπαύλου συνδέει τη γνώση που αποκτά στο Πανεπιστήμιο με την ελπίδα να βελτιώσει την επαγγελματική της θέση.		

Άξονας για την απάντηση

Πληροφορία	Σωστό / Λάθος	Στοιχεία από το κείμενο
Η αιτία που η Χατζηπαύλου σταμάτησε το σχολείο στη Β' Λυκείου ήταν ότι απέκτησε τρεις γιους	Λάθος	παντρευτήκαμε πολύ νέοι. Αυτή ήταν και η αιτία που σταμάτησα το σχολείο στη Β' Λυκείου.

<p>Η επιθυμία συμμετοχής στις πανελλήνιες εξετάσεις ήταν από την αρχή ο στόχος της Χατζηπαύλου</p>	<p>Λάθος</p>	<p>Κατάφερα τελικά να καλύψω τεράστιες αποστάσεις κενών και να βρεθώ έτσι στην τελευταία τάξη του Λυκείου χωρίς βέβαια να μου περνάει ούτε για μία στιγμή από το μυαλό η ιδέα των πανελληνίων. Οι καθηγητές μου όμως, σημαντικοί αρωγοί σε αυτή μου την προσπάθεια με πιέζουν σχεδόν να δηλώσω συμμετοχή, σίγουροι ότι θα τα καταφέρω. Οι συμμαθητές μου και η οικογένειά μου το ίδιο. Εγώ όμως είχα τις αντιρρήσεις μου, τους έλεγα πως είμαι μεγάλη και πως δεν είχα ούτε το χρόνο ούτε τα χρήματα για φροντιστήρια και ιδιαίτερα μαθήματα. Κατάφεραν όμως να μου ανάψουν με αυτή τους την επιμονή αυτή τη σπίθα που έγινε μέσα μου φωτιά και δήλωσα τη συμμετοχή μου οριακά.</p>
<p>Βασική αιτία για την απόφαση της Χατζηπαύλου να επιστρέψει στο σχολείο ήταν η επιθυμία της να δείξει τι αξίζει.</p>	<p>Σωστό</p>	<p>Αποφάσισα να γυρίσω στα θρανία για να διεκδικήσω τα όνειρά μου, το δικαίωμά μου στη μόρφωση και για να αποδείξω στον εαυτό μου και ύστερα σε όσους με αμφισβήτησαν κυρίως στο χώρο της δουλειάς ότι κάτι αξίζω.</p>
<p>Όπως φαίνεται στο κείμενο, η Χατζηπαύλου συνδέει τη γνώση που αποκτά στο Πανεπιστήμιο με την ελπίδα να βελτιώσει την επαγγελματική της θέση.</p>	<p>Λάθος</p>	<p>Κάθε φορά που πηγαίνω στο πανεπιστήμιο αισθάνομαι ότι γίνομαι καλύτερος άνθρωπος. [...] Χάρη στα μαθήματα της κοινωνιολογίας, της φιλοσοφίας και της ιστορίας μαθαίνω να διαχειρίζομαι καλύτερα τον εαυτό μου, να αναγνωρίζω τα λάθη μου, να κατανοώ τις αδυναμίες των δικών μου και των άλλων. Αυτό επιπλέον που με γοητεύει ιδιαίτερα δεν είναι</p>

		<p>τόσο τα καινούργια που μαθαίνω όσο τα γνωστά, ιδωμένα όμως, από μία άλλη ανατρεπτική οπτική γωνία. Τελικά η γνώση μοιάζει σαν ένα ποτάμι που ποτέ δε στερεύει και αν έχεις τη διάθεση να το ακολουθήσεις, σίγουρα δε θα βγεις χαμένος.</p>
--	--	---

Ενέργειες που αποτιμώνται: Οι μαθητές/τριες καλούνται να μελετήσουν το κείμενο και να αναγνωρίσουν αν η πληροφορία που τους δίνεται στην πρώτη στήλη του πίνακα ανταποκρίνεται στο περιεχόμενο του κειμένου. Στη συνέχεια, αποδεικνύουν την θέση τους με στοιχεία από το κείμενο.

Η (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

“Τελικά η γνώση μοιάζει σαν ένα ποτάμι που ποτέ δε στερεύει και αν έχεις τη διάθεση να το ακολουθήσεις, σίγουρα δε θα βγεις χαμένος.” Να αποδώσετε με δικά σας λόγια το νόημα της περιόδου.

Άξονας για την απάντηση

Η γνώση είναι ανεξάντλητη και το να μαθαίνει κανείς δεν τελειώνει ποτέ. Ο άνθρωπος μπορεί να επιδιώκει τη γνώση σε οποιαδήποτε φάση της ζωής του, αρκεί να έχει όρεξη γι’ αυτό. Από τη γνώση προκύπτει πάντα όφελος.

Ενέργειες που αποτιμώνται:

Οι μαθητές/τριες καλούνται να μελετήσουν το απόσπασμα, να κατανοήσουν το περιεχόμενο του μεταφορικού λόγου και να αναδιατυπώσουν δίνοντας το δικό τους νόημα.

Η (τρίτη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

Η ιστορία που διαβάσατε βρίσκεται σε ενημερωτικό φυλλάδιο της ActionAid. Ποιο νομίζετε ότι είναι το βασικό μήνυμα του κειμένου; Να το αποδώσετε με δικά σας λόγια και να το συσχετίσετε με τον σκοπό για τον οποίο γράφτηκε. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από το κείμενο.

Άξονας για την απάντηση

Η ιστορία δημοσιεύεται στο φυλλάδιο που εξέδωσε η Actionaid για την εκπαίδευση το 2011, με τίτλο “Ακούστε την ιστορία της /Εκπαίδευση για όλα τα κορίτσια και τις γυναίκες του κόσμου τώρα! Είναι δικαίωμά τους.” Βασικό μήνυμα της αφήγησης της Χατζηπαύλου είναι ότι δικαίωμα στην εκπαίδευση έχουν όλοι οι άνθρωποι, ανεξάρτητα από ηλικία και φύλο. Η ιστορία υπηρετεί τον σκοπό του φυλλαδίου που είναι η αναφορά στο δικαίωμα των κοριτσιών στην εκπαίδευση και να ευαισθητοποιήσει τον/την αναγνώστη/στρια για την

αξία που έχει η προσπάθεια για μάθηση. Στη συγκεκριμένη ιστορία η ηρωίδα εγκαταλείπει αρχικά το σχολείο στη δευτέρα λυκείου επειδή παντρεύεται, ξαναγυρνά όμως μετά από πολλά χρόνια για να διεκδικήσει το δικαίωμά της για μόρφωση και να πραγματοποιήσει τα όνειρά της. Όπως λέει η ίδια, “κάθε φορά που πηγαίνω στο πανεπιστήμιο αισθάνομαι ότι γίνομαι καλύτερος άνθρωπος.”

Ενέργειες που αποτιμώνται:

Οι μαθητές/τριες καλούνται να μελετήσουν το κείμενο και το εισαγωγικό σημείωμα, να κατανοήσουν το περιεχόμενο και των δύο, να αναγνωρίσουν το επικοινωνιακό πλαίσιο, εστιάζοντας στον σκοπό της επικοινωνίας, να εντοπίσουν τα βασικά σημεία της ιστορίας, να συνθέσουν το μήνυμα και να διατυπώσουν την απάντησή τους αξιοποιώντας τα απαραίτητα στοιχεία από το κείμενο (παραφράσεις ή/ και παραθέματα).

2^ο θέμα (Δομή και γλώσσα του κειμένου, 4 μονάδες)

Να αναγνωρίσετε και να καταγράψετε τη δομή και τον τρόπο ανάπτυξης της τελευταίας παραγράφου του κειμένου «Κάθε φοράχαμένος».

Άξονας για την απάντηση

Θεματική περίοδος: Κάθε φορά ...καλύτερος άνθρωπος.

Σχόλια: Χάρη στα μαθήματα ... οπτική γωνία.

Κατακλείδα: Τελικά η γνώση ... δε θα βγεις χαμένος.

Η παράγραφος αναπτύσσεται με αιτιολόγηση (Χάρη στα μαθήματα...).

Ενέργειες που αποτιμώνται:

Οι μαθητές καλούνται να ανακαλέσουν τις γνώσεις τους για τη δομή παραγράφου και αφού κατανοήσουν το περιεχόμενο της παραγράφου, να αναγνωρίσουν τον τρόπο ανάπτυξής της.

Η (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

“Κάπου εκεί... Πανεπιστήμιο Αθηνών.” Στις δύο αυτές παραγράφους η Χατζηπαύλου αφηγείται την επιστροφή της στο σχολείο. Να συμπληρώσετε το ακόλουθο διάγραμμα αξιοποιώντας στοιχεία από τις δύο παραγράφους.

Τα πρόσωπα της ιστορίας	
Το δίλημμα που απασχολεί το πρωταγωνιστικό πρόσωπο	
Δυσκολίες που αντιμετωπίζει το πρωταγωνιστικό πρόσωπο	
Αποτέλεσμα των προσπαθειών του πρωταγωνιστικού προσώπου	

Άξονες για την απάντηση

Τα πρόσωπα της ιστορίας	Η αφηγήτρια, οι καθηγητές, οι συμμαθητές, η οικογένεια
Το δίλημμα που απασχολεί το πρωταγωνιστικό πρόσωπο	Να πάρει μέρος στις πανελλήνιες εξετάσεις ή όχι.
Δυσκολίες που αντιμετωπίζει το πρωταγωνιστικό πρόσωπο	Η ηλικία, έλλειψη χρόνου και χρημάτων για φροντιστήρια και μαθήματα.
Αποτέλεσμα των προσπαθειών του πρωταγωνιστικού προσώπου	Η αφηγήτρια μπήκε δεύτερη στο τμήμα Κοινωνιολογίας.

Ενέργειες που αποτιμώνται:

Οι μαθητές/τριες καλούνται να μελετήσουν προσεκτικά το απόσπασμα, να εντοπίσουν τις πληροφορίες που ζητούνται στο διάγραμμα και να αποδώσουν τη νοηματική αλληλουχία αυτών των πληροφοριών, αξιοποιώντας στοιχεία από το κείμενο (παράφραση ή παραθέματα).

Η (τρίτη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

“Κάπου εκεί... Πανεπιστήμιο Αθηνών.” Στις δύο αυτές παραγράφους η Χατζηπαύλου αφηγείται την επιστροφή της στο σχολείο. Να αποδώσετε την αφήγηση σε μία σύντομη παράγραφο (80-90 λέξεις), προσθέτοντας τις αναγκαίες συνδεδεμένες λέξεις, ώστε να είναι φανερή στον αναγνώστη η σειρά με την οποία εξελίσσεται η ιστορία.

Άξονες για την απάντηση

Αφού η Χατζηπαύλου αποφασίζει να γυρίσει στο σχολείο, ακολουθώντας τα όνειρά της, γράφεται στο εσπερινό Λύκειο. Όταν, μετά από προσπάθεια, καταφέρνει να φτάσει στην τελευταία τάξη του Λυκείου, βρίσκεται στο δίλημμα αν θα πάρει μέρος στις πανελλήνιες εξετάσεις. Ενώ οι καθηγητές, οι συμμαθητές και η οικογένειά της την πιέζουν να δηλώσει συμμετοχή, η ίδια διστάζει. Τελικά, με την επιμονή τους την πείθουν και παίρνει μέρος στις εξετάσεις. Έμαθε τα αποτελέσματα από τον γιο της, ενώ βρισκόταν στη δουλειά: είχε μπει δεύτερη στο τμήμα Κοινωνιολογίας στο Πάντειο πανεπιστήμιο.

Ενέργειες που αποτιμώνται:

Οι μαθητές καλούνται να μελετήσουν το απόσπασμα και να προχωρήσουν σε πύκνωση της ιστορίας που αφηγείται το πρωταγωνιστικό πρόσωπο. Στην οργάνωση της αφήγησής τους καλούνται να χρησιμοποιήσουν συνδεδεμένες λέξεις που να αποδίδουν τη σειρά με την οποία εξελίσσεται η ιστορία.

Η /και

“Οι καθηγητές μου όμως, σημαντικοί συμπαράστατες σε αυτή μου την προσπάθεια με πιέζουν σχεδόν να δηλώσω συμμετοχή, σίγουροι ότι θα τα καταφέρω.” Σ' αυτή την περίοδο

λόγου η αφηγήτρια χρησιμοποιεί οριστική ιστορικού ενεστώτα. Να εντοπίσετε το ρήμα και να εξηγήσετε τι καταφέρει η αφηγήτρια με τη χρήση του ιστορικού ενεστώτα.

Άξονας για την απάντηση

Το ρήμα: πιέζουν. Με τη χρήση του ιστορικού ενεστώτα, η αφηγήτρια δίνει αμεσότητα και ζωντάνια στον λόγο της.

Ενέργειες που αποτιμώνται:

Οι μαθητές καλούνται να διακρίνουν την οριστική ενεστώτα από τις άλλες εγκλίσεις και χρόνους των ρημάτων της περιόδου (π.χ. να δηλώσω, θα τα καταφέρω). Καλούνται επίσης να ανακαλέσουν και να εφαρμόσουν τις γνώσεις τους για τον ιστορικό ενεστώτα προκειμένου να εξηγήσουν τον λειτουργικό ρόλο του συγκεκριμένου χρόνου στην περίοδο.

Η (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

“Οι καθηγητές μου όμως, σημαντικοί συμπαραστάτες σε αυτή μου την προσπάθεια με πιέζουν σχεδόν να δηλώσω συμμετοχή, σίγουροι ότι θα τα καταφέρω. Οι συμμαθητές μου και η οικογένειά μου το ίδιο. Εγώ όμως είχα τις αντιρρήσεις μου, τους έλεγα πως είμαι μεγάλη και πως δεν είχα ούτε το χρόνο ούτε τα χρήματα για φροντιστήρια και ιδιαίτερα μαθήματα. Κατάφεραν όμως να μου ανάψουν με αυτή τους την επιμονή αυτή τη σπίθα που έγινε μέσα μου φωτιά και δήλωσα τη συμμετοχή μου οριακά.” Στο συγκεκριμένο απόσπασμα, η αφήγηση ξεκινά με ιστορικό ενεστώτα (“με πιέζουν”). Να μετατρέψετε τα υπογραμμισμένα ρήματα της περιόδου σε ιστορικό ενεστώτα και να σχολιάσετε το αποτέλεσμα αυτής της αλλαγής στο ύφος του κειμένου.

Άξονας για την απάντηση

Είχα: έχω, έλεγα: λέω, είχα: έχω, κατάφεραν: καταφέρνουν, έγινε: γίνεται, δήλωσα: δηλώνω. Με τη συνεχή χρήση του ιστορικού ενεστώτα, η αφηγήτρια δίνει αμεσότητα και ζωντάνια στον λόγο της.

Ενέργειες που αποτιμώνται:

Οι μαθητές καλούνται να ανακαλέσουν γραμματικές γνώσεις από το κλιτικό σύστημα του ρήματος και να τις εφαρμόσουν στον μετασχηματισμό. Καλούνται επίσης να ανακαλέσουν και να εφαρμόσουν τις γνώσεις τους για τον ιστορικό ενεστώτα προκειμένου να εξηγήσουν τον λειτουργικό ρόλο του συγκεκριμένου χρόνου στην περίοδο.

Η (τρίτη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

“Εγώ όμως είχα τις αντιρρήσεις μου, τους έλεγα πως είμαι μεγάλη και πως δεν είχα ούτε το χρόνο ούτε τα χρήματα για φροντιστήρια και ιδιαίτερα μαθήματα.” Σε αυτή την περίοδο λόγου να παρατηρήσετε σε ποιο/ποια από τα υπογραμμισμένα ρήματα το υποκείμενο παραλείπεται και σε ποιο/ποια υπάρχει και να εξηγήσετε γιατί συμβαίνει αυτό.

Άξονας για την απάντηση

Στα ρήματα έλεγα, είμαι και δεν είχα το υποκείμενο είναι η προσωπική αντωνυμία **εγώ** και παραλείπεται γιατί το υποκείμενο παραλείπεται συχνά όταν είναι στο α΄ ή στο β΄ πρόσωπο, καθώς εννοείται από τα συμφραζόμενα. Εγώ όμως είχα τις αντιρρήσεις μου. Το υποκείμενο δεν παραλείπεται, μολονότι είναι στο α΄ πρόσωπο, γιατί η αφηγήτρια θέλει να δώσει έμφαση και να τονιστεί η αντίθεση ανάμεσα σε αυτήν και τους καθηγητές, συμμαθητές, οικογένεια που την πιέζουν να δηλώσει συμμετοχή στις πανελλήνιες εξετάσεις και να προβάλει το δίλημμα που αντιμετωπίζει.

Ενέργειες που αποτιμώνται:

Οι μαθητές, αφού ανακαλέσουν τις γνώσεις τους σχετικά με τη μορφή και την παρουσία του υποκειμένου στην πρόταση, καλούνται να τις εφαρμόσουν στη συγκεκριμένη περίοδο λόγου. Επίσης, καλούνται να συσχετίσουν τη συγκεκριμένη περίοδο λόγου με τα συμφραζόμενα της παραγράφου όπου ανήκει, προκειμένου να εξηγήσουν τη λειτουργική χρήση της μη παράλειψης του υποκειμένου στο νόημα του κειμένου.

3^ο θέμα (Παραγωγή λόγου, 10 μονάδες)

Αφού διαβάσατε την ιστορία της Χατζηπαύλου, αποφασίζετε να της γράψετε μια επιστολή με την οποία εκφράζετε τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σας προκάλεσε η απόφασή της να επιστρέψει στο σχολείο. Η επιστολή έχει έκταση 200-250 λέξεις.

Ή (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

Αφού διαβάσατε την ιστορία της Χατζηπαύλου, να γράψετε ένα άρθρο στη σχολική εφημερίδα όπου θα παρουσιάζετε με συντομία την ιστορία και σχολιάζετε τις επιλογές του συγκεκριμένου προσώπου.

Άξονας για την απάντηση/ Συνοπτική αποτίμηση ενεργειών

- Ο βαθμός προσαρμογής του κειμένου στο τυπικό της επιστολής ή του άρθρου. Λαμβάνονται υπόψη τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους (π.χ. στην επιστολή: ο αποδέκτης της επιστολής (ενήλικος) στη διαμόρφωση του ύφους (σοβαρό, ευγενικό).
- Ο βαθμός εμβάθυνσης στο κείμενο αναφοράς.
- Η συνάφεια και ο πλούτος των σκέψεων και των συναισθημάτων που εκφράζουν με το περιεχόμενο του κειμένου. Η λογική αλληλουχία στις σκέψεις και στην παρουσίαση των συναισθημάτων η αξιοποίηση κατάλληλων συνδετικών λέξεων.
- Η επάρκεια του κειμένου σε λεξικογραμματικό επίπεδο. Πλούσιο λεξιλόγιο, που ανταποκρίνεται στην περίσταση επικοινωνίας.

Κριτήριο αξιολόγησης για ανακεφαλαιωτικές εξετάσεις στο μάθημα της Λογοτεχνίας
 Γ' Γυμνασίου

Τα ζα, Στρατή Μυριβήλη

Στο παρακάτω απόσπασμα από το βιβλίο *Η ζωή εν τάφω* (1931) του Στρατή Μυριβήλη περιγράφεται η αγριότητα του πολέμου σε μια σκηνή στην οποία εξοντώνονται ανυπεράσπιστα «επιστρατευμένα» γαϊδούρια.

Τα ζα στον πόλεμο! Σήμερα από το πρωί συλλογιόμαστε μόνο αυτό. Καλά εμείς οι άνθρωποι. Έχουμε τα συμφέρα μας, τις ιδεολογίες μας, τις λόξεις μας, τις μεγαλομανίες και τους ενθουσιασμούς μας. Απ' όλα αυτά μαγειρεύεται περίφημα ο πόλεμος. Έχουμε και τις πονηριές μας, για να γλιτώνουμε σαν δούμε τα ζόρικα. Τ' αμπριά* μας, τα νοσοκομεία, ακόμα και τις λιποταξίες*. Όμως τ' αγαθά τα ζα που τα επιστρατεύουμε να κάμουν μαζί μας τον πόλεμο;

Θαρρώ πως, όταν καμιά φορά οι άνθρωποι βγάλουν από μέσα τους την επιληψία* του ομαδικού σκοτωμού, θα 'χουν όλο το δίκιο να ντρέπονται σ' όλη τους τη ζωή και μόνο γι' αυτό: που τραβήξαν και τ' αθώα τα ζα στον πόλεμο. Στοχάζομαι πως κάποτε θα είναι ένα απ' τα πιο μαύρα σημάδια της Ιστορίας των Ανθρώπων.

Η Μεραρχία μας κουβάλησε μαζί της απ' το νησί και μια συζυγαρχία γαϊδάρους. «Συζυγαρχία ημιόνων» γράφεται στα χαρτιά. Μα η αλήθεια είναι πως έχει μόνο γαϊδάρους. Υποφέρανε πολύ ώσπου να τους μπάσουνε στα βαπόρια. Το ίδιο και σαν τους ξεφορτώνανε στη Θεσσαλονίκη. Τους αρπούσε το βίντσι* μουγκρίζοντας θυμωμένα και τους σήκωνε ανάερα μέσα στη γερή φασκιά τους. Αυτό τους ξετρέλαινε. Κι η τρομάρα τους ήταν εκπληκτικά ζωγραφισμένη μέσα στα έξαλλα μάτια τους. Κλωτσούσανε στο κενό, φρουμάζανε, στριφογύριζαν τους βολβούς και το πεσί τους ρυτίδιαζε απ' τη φρίκη. Κατόπι

περάσανε μαζί μας όλη τη Μακεδονία φορτωμένοι πυρομαχικά. Τα 'χανε κι αυτοί με τους Γερμανούς, με τους Τούρκους, με τους Βουλγάρους. Σα μπήκαμε 'μείς στο χαράκωμα, ο όρχος* τους στήθηκε στην Κούπα. Είναι ένα χωριό πίσω από τις γραμμές μας, ρημαγμένο από το πυροβολικό. Μένουν εκεί μονάχα κάτι Φραντσέζοι* φουρναραίοι. Εκεί στην Κούπα, μέσα σε μιαν όμορφη χαράδρα, έστησε τα παλούκια της η «Συζυγαρχία των ημιόνων» της Μεραρχίας μας.

Τα ζα ξεκουραστήκανε κάμποσες μέρες απ' το πολυμερίτικο περπάτημα που τα 'χε παραζαλισμένα στην κούραση. Ξανεσάνανε. Βρήκανε κιόλας μπόλικο χορτάρι, φάγαν και πήραν απάνω τους. Καρδάμωσαν*. Τότες προσέξανε πως ήταν χαρά Θεού πάνω στη γης, κι ο Έρωτας κέντριζε όλα τα πάντα, από τα μαμούδια ως τα λουλούδια, να μπούνε μέσα στο παναιώνιο πανηγύρι της αναπαραγωγής. Οι γαιϊδάροι ακούσαν το μεγάλο κάλεσμα και απάντησαν με το ερωτικό τους σάλπισμα: παρών! Υπάκουγα, γεμάτα αθωότητα κι ανηξερία σαν όλα τα ζα. Η χαράδρα βούιξε από τα παράφωνα επιθαλάμια χλιμιντρίσματα. Και ο αντίλαλος πήρε τα ερωτικά σαλπίσματα και τα πήγε ως πέρα στο Περιστέρι.

Ένα αεροπλάνο ξεκίνησε τότες βουϊζοντας απ' αντίκρυ. Ήρθε κι έκοψε ένα-δυο γύρους πάνω από τη χαράδρα. Αυτοί το χαβά* τους. Κατόπι γύρισε πίσω μέσα στην αποθέωση των οβίδων, που έσκαζαν στον ουρανό σαν ένα κοπάδι άσπρα προβατάκια που όλο και πλήθαιναν γύρω του.

Οι γαιϊδάροι δεν ξέρουν από αεροπλάνα. Ήτανε κιόλας τόσο σύγκορμα παραδομένοι στη χαρά της ζωής, που δεν τους απόμνε καιρός να προσέξουν τίποτ' άλλο.

Σε λίγο η λαγκαδιά βόγγησε βαριά από μια σειρά εκρήξεις και σουβλερές σφυριξιές. Ήταν ένα σωστό μακελειό αθώων. Τα ζα ξεκοιλιάστηκαν, σφάχτηκαν πάνω στο τρυφερό χορτάρι, αγκρισμένα* μέσα στο μεθύσι της γεννητικής τους χαράς. Ψοφούσαν κι ανεστέναζαν σαν ανθρωπί. Πέφτανε χάμου και ξεψυχούσαν σιγά σιγά, γύριζαν το λαιμό κοιτάζοντας λυπητερά τα εντόσθιά τους, που σάλευαν σαν κοκκινωπά φίδια ανάμεσα στα πόδια τους. Κουνούσαν απάνω-κάτω τα χοντρά τους κεφάλια δίχως να καταλαβαίνουν τίποτα. Ανετρίχιαζαν, τρέμανε τα ρουθούνια τους, ανοίγανε τα πλατιά χείλια ξεσκεπάζοντας τα δόντια τους και σερνόντανε με τσακισμένα πόδια. Πεθαίνανε στο τέλος βρέχοντας τα λουλούδια με το αίμα τους, και τα μεγάλα μάτια τους ήταν γεμάτα απορίες και πόνους. Ένα γαιϊδουράκι με τσακισμένη τη ραχοκοκαλιά χαμόσερνε καμιά δεκαπενταριά μέτρα το κορμί του, ακουμπώντας μόνο στα μπροστινά πόδια. Κατόπι αναδιπλώθηκε, γύρισε το κεφάλι προς τη μεγάλη λαβωματιά του κι αγκομαχούσε πολλήν ώρα ώσπου να παραδώσει.

Ένας ημιονηγός, μόλις άρχισε ο βομβαρδισμός, βάλθηκε να τρέχει σαστισμένος. Βαστούσε γερά το χαλινάρι του γαιϊδάρου του κι έτρεχε σαν τρελός. Έφτασε έτσι ως τ' αμπριά των Φραντσέζων ψωμάδων. Εκεί πια, μέσα στα γιούχα της φανταριάς, πήρε είδηση πως έσερνε πίσω του το κεφάλι του γαιϊδάρου θερισμένο απ' το λαιμό.

Μέσα στα κλειδωμένα δόντια του το ζο κρατούσε ακόμα μια τούφα κίτρινες μαργαρίτες ματωμένες.

***αμπριά**: στρατιωτικά προκαλύμματα για την αποφυγή των εχθρικών επιθέσεων ***λιποταξία**: εγκατάλειψη της μάχης ***επιληψία**: πάθηση του εγκεφάλου, εδώ τρέλα ***βίντσι**: γερανός ***όρχος**: στρατιωτικός πολεμικός σχηματισμός με σκοπό τον ανεφοδιασμό ***Φραντσέζοι**: Γάλλοι ***καρδαμώνω**: χορταίνω ***χαβάς**: εδώ η απασχόλησή τους ***αγκρισμένα**: μπλεγμένα

1^ο Θέμα (Κατανόηση κειμένου, 6 μονάδες)

Στην εικόνα, κάτω από τον τίτλο του κειμένου, αποτυπώνεται ο πίνακας του Πάμπλο Πικάσο που έχει τίτλο: «Γκερνίκα». Στις 26 Απριλίου 1937 γερμανικά και ιταλικά αεροπλάνα, οι πιλότοι των οποίων πολέμουσαν στο πλευρό των Ισπανών Εθνικιστών, στον Ισπανικό Εμφύλιο Πόλεμο, βομβάρδισαν την πόλη Γκερνίκα, στη χώρα των Βάσκων, με αποτέλεσμα να χάσουν τη ζωή τους εκατοντάδες άνθρωποι. Ο Πικάσο αποτύπωσε στο έργο του εικόνες από τον βομβαρδισμό. (Σχόλιο για τον εκπαιδευτικό: Ο συγκεκριμένος πίνακας με επεξηγηματικό κείμενο υπάρχει στο διδακτικό βιβλίο της Νεοελληνικής Γλώσσας Γ' Γυμνασίου σελ. 93)

Να συγκρίνετε το απόσπασμα του Στρ. Μυριβήλη με τον πίνακα του Πικάσο ως προς το θέμα, τον στόχο και τις εικόνες και να εντοπίσετε ομοιότητες και διαφορές.

Ενδεικτική απάντηση:

Ομοιότητες

- Κοινό θέμα: Ο Πόλεμος που σκορπίζει τον θάνατο.
- Στόχος κοινός: Η ευαισθητοποίηση του κοινού στις ολέθριες συνέπειες του πολέμου, αντιπολεμικά μηνύματα
- Εικόνες παρόμοιες: Οι αποσπασματικές εικόνες του πίνακα θυμίζουν την γρήγορη εναλλαγή των εικόνων στην 7^η παράγραφο, στις οποίες αποτυπώνεται η φρίκη, ο πόνος, η καταστροφή.

Διαφορές

- Στον πίνακα του Πικάσο η καταστροφή είναι γενικευμένη, σε ζώα και ανθρώπους, όχι μόνο σε ζώα, όπως στο απόσπασμα από τη «Ζωή εν τάφω».
- Στον πίνακα δεν υπάρχει χαρά, μόνο οδύνη · ενώ στο απόσπασμα υπάρχει μία σκηνή με τα γαϊδούρια να απολαμβάνουν τη χαρά της ζωής.
- Στο απόσπασμα ο αφηγημένος χρόνος διαρκεί περισσότερο από τη στιγμή που αποτυπώνει ο πίνακας του Πικάσο. Ο πίνακας αντιστοιχίζεται με την 7^η παράγραφο του αποσπάσματος.
- Στο απόσπασμα υπάρχουν φωτογραφικές περιγραφές (νατουραλισμός), ενώ στον πίνακα του Πικάσο οι εικόνες έχουν «αφαίρεση».

ή (δεύτερη απλούστερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

Να χρησιμοποιήσετε λέξεις-φράσεις-εικόνες από το κείμενο του Μυριβήλη για να συνοδεύσετε τον πίνακα του Πικάσο.

Ενδεικτική απάντηση:

Οι αποσπασματικές εικόνες του πίνακα θυμίζουν τη γρήγορη εναλλαγή των εικόνων στην 7^η παράγραφο, στις οποίες αποτυπώνεται η φρίκη, ο πόνος, η καταστροφή.

ή (τρίτη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

Η «Ζωή εν τάφω» του Στρ. Μυριβήλη κατατάσσεται στην Αντιπολεμική Λογοτεχνία. Ποιο είναι το αντιπολεμικό μήνυμα που περιέχει το συγκεκριμένο απόσπασμα; (μέχρι 60 λέξεις)

Ενδεικτική απάντηση:

Ο Στρατής Μυριβήλης δείχνει την ταλαιπωρία και τον πόνο των ζώων στον πόλεμο, τόσο κατά τη μεταφορά τους, όσο και στο πεδίο της μάχης. Στην τύχη των γαϊδουριών αποτυπώνεται το φρικτό πρόσωπο του πολέμου που σκορπίζει τον θάνατο και αμαυρώνει τη χαρά της ζωής. Ο αφηγητής αισθάνεται ντροπή για την αντιμετώπιση των ζώων στον πόλεμο. Πόσο μάλλον για τους ανθρώπους...

2^ο θέμα (Γλώσσα του κειμένου, 6 μονάδες)

Με ποια εκφραστικά μέσα (μέχρι δύο) υποστηρίζεται το αντιπολεμικό μήνυμα του αφηγήματος; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Ενδεικτική απάντηση:

1. Οι αντιθέσεις: α) Η σκηνή με τα γαϊδούρια να απολαμβάνουν την ξεκούραση, το φαγητό και τον έρωτα (4^η παράγραφος) έρχεται σε αντίθεση με τις επόμενες, όπου κυριαρχεί ο θάνατος και η καταστροφή.

2. Τα ασύνδετα σχήματα στην 1^η και 7^η παράγραφο. Πιο συγκεκριμένα, στην 1^η παράγραφο: «Κλωτσούσανε στο κενό, φρουμάζανε, στριφογύριζαν τους βολβούς και το πεσί τους ρυτίδιαζε απ' τη φρίκη» και στη 7^η «Ανετρίχιαζαν, τρέμανε τα ρουθούνια τους, ανοίγανε τα πλατιά χείλια ξεσκεπάζοντας τα δόντια τους και σερόντανε με τσακισμένα πόδια». Και στις δύο περιπτώσεις με τα ασύνδετα σχήματα τονίζεται η ταλαιπωρία, ο πόνος και η οδύνη των ζώων και μέσα από αυτά η φρίκη του πολέμου.

(Μπορεί να υπάρξουν και άλλες απαντήσεις, επίσης αποδεκτές: η νατουραλιστική/ρεαλιστική φωτογραφική περιγραφή, χαρακτηριστικές εικόνες, όπως η τελευταία, που λειτουργεί και ως σύμβολο).

3ο θέμα (Παραγωγή λόγου, 8 μονάδες)

Μπορείτε να επιλέξετε ένα από τα παρακάτω θέματα (Οδηγία για τους/τις μαθητές/τριες):

α.«... ο σεβασμός των ζώων από τους ανθρώπους είναι διαχώριστος με τον αντίστοιχο σεβασμό ανθρώπου προς άνθρωπο.» Από την οικουμενική διακήρυξη για τα δικαιώματα των ζώων, Παρίσι, 1978.

Να συσχετίσετε την παραπάνω θέση με το απόσπασμα του Στρ. Μυριβήλη.

Ενδεικτική απάντηση

Στη σκέψη του Μυριβήλη ισχύει αυτό που εκφράζεται στην οικουμενική διακήρυξη: εκεί που δεν σέβονται τη ζωή των ζώων δε γίνεται σεβαστή και η ζωή των ανθρώπων, γιατί το κέρδος, η ικανοποίηση οικονομικών, πολιτικών και άλλων συμφερόντων υπερισχύει των συναισθημάτων και της ανθρωπιάς.

Ή (δεύτερη επιλογή για τους/τις μαθητές/τριες)

β. « Ένας ημιονηγός, μόλις άρχισε ο βομβαρδισμός, βάλθηκε να τρέχει σαστισμένος. Βαστούσε γερά το χαλινόρι του γαιϊδάρου του κι έτρεχε σαν τρελός. Έφτασε έτσι ως τ' αμπριά των Φραντσέζων ψωμάδων. Εκεί πια, μέσα στα γιούχα της φανταριάς, πήρε είδηση πως έσερνε πίσω του το κεφάλι του γαιϊδάρου θερισμένο απ' το λαϊμό».

Είσαι ο ημιονηγός σε μεγάλη ηλικία που αφηγείσαι το παραπάνω περιστατικό στα εγγόνια σου, που δεν έχουν εμπειρίες από πολέμους, και θέλεις με αυτή την ιστορία να δείξεις τη φρίκη του πολέμου (100-200 λέξεις)

Ενδεικτική αξιολόγηση με διαβαθμισμένα κριτήρια

	8	7-6	5-4	3-2	1
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	Ο/Η μαθητής/τρια έχει κατανοήσει άριστα το κείμενο και έχει αναπτύξει με πληρότητα, το συγκεκριμένο περιστατικό. Το κείμενο υπηρετεί άριστα τον αντιπολεμικό στόχο.	Ο/Η μαθητής/τρια έχει κατανοήσει πολύ καλά το κείμενο και έχει αναπτύξει πολύ καλά το συγκεκριμένο περιστατικό. Το κείμενο υπηρετεί πολύ καλά τον αντιπολεμικό μήνυμα του αποσπάσματος.	Ο/Η μαθητής/τρια έχει κατανοήσει επαρκώς το κείμενο και έχει αναπτύξει επαρκώς το συγκεκριμένο περιστατικό. Το κείμενο υπηρετεί με επάρκεια τον αντιπολεμικό χαρακτήρα της ιστορίας.	Ο/Η μαθητής/τρια έχει κατανοήσει στοιχειωδώς το κείμενο και έχει αναπτύξει με αρκετές ελλείψεις το συγκεκριμένο περιστατικό. Το αντιπολεμικό μήνυμα του κειμένου δεν είναι ξεκάθαρο.	Ο/Η μαθητής/τρια έχει κατανοήσει ελάχιστα και ανεπαρκώς τη σκέψη του συγγραφέα και έχει αναπτύξει με πολλές ελλείψεις το συγκεκριμένο περιστατικό. Δεν υπάρχει αντιπολεμικό μήνυμα.
ΔΟΜΗ και ΟΡΓΑΝΩΣΗ	Η ιστορία είναι άριστα οργανωμένη και διαθέτει όλα τα χαρακτηριστικά της αφήγησης (πλοκή, χρονική σειρά, ακολουθία χρόνων, αιτιακές σχέσεις).	Η ιστορία είναι πολύ καλά οργανωμένη και διαθέτει τα χαρακτηριστικά της αφήγησης (πλοκή, χρονική σειρά, ακολουθία χρόνων αιτιακές σχέσεις).	Η ιστορία είναι καλά οργανωμένη και διαθέτει κάποια από τα χαρακτηριστικά της αφήγησης (πλοκή, χρονική σειρά, ακολουθία χρόνων, αιτιακές σχέσεις).	Η ιστορία είναι μέτρια οργανωμένη και διαθέτει λίγα από τα χαρακτηριστικά της αφήγησης (πλοκή, χρονική σειρά, ακολουθία χρόνων αιτιακές σχέσεις).	Η ιστορία δε διαθέτει στοιχεία οργάνωσης και χαρακτηριστικά της αφήγησης (πλοκή, χρονική σειρά, ακολουθία χρόνων, αιτιακές σχέσεις).

ΥΦΟΣ / ΧΡΗΣΗ ΓΛΩΣΣΑΣ	<p>Δεν υπάρχουν γραμματικά και ορθογραφικά λάθη. Η έκφραση είναι σωστή και το λεξιλόγιο πλούσιο.</p> <p>Υφος κατάλληλο: Η ιστορία διαθέτει στον μέγιστο βαθμό λογοτεχνικό ύφος και λογοτεχνικά στοιχεία (εκφραστικά μέσα, αφηγηματικοί τρόποι).</p>	<p>Υπάρχουν λίγα γραμματικά ή/και ορθογραφικά λάθη. Η έκφραση είναι ικανοποιητική και το λεξιλόγιο πολύ καλό.</p> <p>Υφος κατάλληλο.: Η ιστορία διαθέτει σε μεγάλο βαθμό λογοτεχνικό ύφος και λογοτεχνικά στοιχεία.</p>	<p>Υπάρχουν αρκετά γραμματικά ή/και ορθογραφικά λάθη. Η έκφραση είναι ικανοποιητική και το λεξιλόγιο είναι καλό.</p> <p>Υφος κατάλληλο: Η ιστορία διαθέτει σε ικανοποιητικό βαθμό λογοτεχνικό ύφος και λογοτεχνικά στοιχεία.</p>	<p>Υπάρχουν πολλά γραμματικά ή/ και ορθογραφικά λάθη. Η έκφραση παρουσιάζει ασάφειες και το λεξιλόγιο είναι φτωχό.</p> <p>Υφος αποδεκτό. Η ιστορία διαθέτει σε μέτριο βαθμό λογοτεχνικό ύφος και λογοτεχνικά στοιχεία.</p>	<p>Το κείμενο είναι δυσνόητο, γεμάτο ορθογραφικά και εκφραστικά λάθη. Ακατάλληλο ύφος. Η ιστορία διαθέτει στοιχειώδες λογοτεχνικό ύφος και λογοτεχνικά στοιχεία.</p>
-----------------------------	---	---	--	--	--

Κριτήριο ανακεφαλαιωτικής αξιολόγησης στο μάθημα της Νεοελληνικής γλώσσας Γ' Γυμνασίου

Πρόκληση θυμάτων για να αλλάξει ο ευρωπαϊκός τρόπος ζωής, του Αγγ. Στάγκου

Το διασκευασμένο κείμενο που ακολουθεί είναι από το άρθρο του Άγγελου Στάγκου που δημοσίευσε στην εφημερίδα Καθημερινή στις 22.03.2016 με αφορμή το τρομοκρατικό κύττημα στις Βρυξέλλες, πρωτεύουσα του Βελγίου.

Αυτή τη φορά οι τρομοκράτες ισλαμιστές κύττησαν την καρδιά της Ευρώπης. Τα πολλαπλά κτυπήματα που κατάφεραν στις Βρυξέλλες ήταν καιρία και αποδεικνύουν ότι έχουν επιχειρησιακή δυνατότητα, πολύ μεγαλύτερη από αυτή που αναμενόταν. Οι βαρύτατες συνέπειες αφορούν ολόκληρη την Ευρώπη, όχι μόνο το Βέλγιο, που επιλέχθηκε ως στόχος και δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο στις Βρυξέλλες να βρισκόταν ή και να βρίσκεται το επιχειρησιακό κέντρο των τρομοκρατών ισλαμιστών για ολόκληρη τη Γηραιά Ήπειρο. Τα συγκεκριμένα πολλαπλά κτυπήματα, όπως ασφαλώς και τα προηγούμενα στο Παρίσι, παλιότερα στη Μαδρίτη και ακόμη πιο παλιά στο Λονδίνο, δείχνουν ακόμη πόσο δύσκολη είναι η αντιμετώπιση τρομοκρατών που είναι έτοιμοι να πεθάνουν παίρνοντας μαζί τους όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό αθώων ανθρώπων.

Όλα αυτά σημαίνουν ότι η Ευρώπη αντιμετωπίζει πλέον έναν ολοκληρωτικό πόλεμο ο οποίος επηρεάζει και απειλεί να αλλοιώσει σημαντικά τον μέχρι σήμερα τρόπο ζωής της όσον αφορά την καθημερινότητα, την οικονομία, αλλά και την εικόνα της ως ενιαίου χώρου ελεύθερης διακίνησης και εγκατάστασης. Τουλάχιστον για το ορατό μέλλον είναι βέβαιο ότι θα επικρατεί φόβος, τα σύνορα μέσα στην Ευρώπη θα επιτηρούνται και θα είναι ημίκλειστα, τα αστυνομικά μέτρα θα ενταθούν σε βαθμό αστυνομοκρατίας, οι θιασώτες της πολυπολιτισμικότητας θα βρίσκονται σε άμυνα, η ξενοφοβία και ο ρατσισμός θα παρουσιάσουν έξαρση, η ανεξιθρησκία θα υποστεί πλήγματα. Θα απαιτηθούν πολύ μεγάλες προσπάθειες για να ξαναβρεί η ομαλότητα τους ρυθμούς της σε επίπεδο νοοτροπίας, σκέψης και καθημερινής πρακτικής.

Δεν πρέπει να υπάρχει αμφιβολία ότι, αν ο πρώτος στόχος των ισλαμιστών τρομοκρατών είναι η πρόκληση θυμάτων, ο δεύτερος είναι να επικρατήσει ο φόβος με όλες τις παραπάνω παρενέργειες και εκδηλώσεις. Απώτατος¹ σκοπός, ο διαχωρισμός του ισλαμικού κόσμου από τον χριστιανικό και ο ισχυρισμός ότι η διαίρεση βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη δεν ακούγεται υπερβολικός. Πόσοι δυτικοί άραγε θα τολμήσουν να επισκεφτούν ως τουρίστες μουσουλμανικές χώρες στο άμεσο μέλλον;

Το ερώτημα είναι φυσικά πώς μπορεί να αντιμετωπισθεί αυτή η κατάσταση και η απάντηση είναι πραγματικά δύσκολη. [...]

1^ο Θέμα (Κατανόηση κειμένου, 6 μονάδες)

Να παρουσιάσετε με δικά σας λόγια τις αλλαγές στην καθημερινότητα των Ευρωπαίων που επιχειρούν οι τρομοκράτες με αυτό τον «ολοκληρωτικό πόλεμο» σύμφωνα με τον αρθρογράφο. Μπορείτε να αξιοποιήσετε τις λεπτομέρειες που υπάρχουν στη 2η κυρίως παράγραφο. (6 μονάδες)

Ενδεικτική απάντηση: Ο φόβος θα περιορίσει την ελευθερία στις μετακινήσεις, αφού θα αυξηθούν οι προληπτικοί έλεγχοι. Επίσης, θα ενταθούν φαινόμενα βίας, ξενοφοβίας και ρατσισμού, ενώ μεταξύ Χριστιανών και Μουσουλμάνων θα αυξηθεί η απόσταση και η καχυποψία.

1 - 2	3 - 4	5 - 6
Η απάντηση δεν είναι εύστοχη στο σύνολο ή στο μεγαλύτερο μέρος.	Η απάντηση είναι αρκετά καλή έως καλή. Ο μαθητής/τρια έχει αξιοποιήσει αρκετά καλά έως καλά τις λεπτομέρειες της παραγράφου. Η διατύπωση σαφής.	Η απάντηση είναι πολύ καλή. Ο μαθητής/τρια έχει αξιοποιήσει πολύ καλά όλες τις λεπτομέρειες της παραγράφου. Η διατύπωση είναι σαφής.

2^ο Θέμα (Δομή και γλώσσα του κειμένου, 4 μονάδες)

α. Ποιος από τους παρακάτω τρόπους οργάνωσης του κειμένου ισχύει; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με γλωσσικά στοιχεία του κειμένου (προτάσεις, φράσεις, λέξεις). (4 μονάδες)

1. Ο αρθρογράφος αναφέρεται στο πρόβλημα της τρομοκρατίας και στις πιθανές λύσεις του.

¹ Απώτατος: πολύ μακρινός

2. Ο αρθρογράφος αναφέρεται στο πρόβλημα της τρομοκρατίας και στις αιτίες που το προκάλεσαν.

3. Ο αρθρογράφος αναφέρεται στο πρόβλημα της τρομοκρατίας και στους σκοπούς που θέλουν να πετύχουν οι τρομοκράτες.

Ενδεικτική απάντηση: Ορθή είναι η 3^η επιλογή. Στον τίτλο υπάρχει μια τελική πρόταση: «...για να αλλάξει ο ευρωπαϊκός τρόπος ζωής» και στην τρίτη παράγραφο υπάρχουν οι φράσεις: «...ο πρώτος στόχος ... ο δεύτερος... Απώτερος σκοπός». Με όλες αυτές τις γλωσσικές επιλογές δηλώνεται ότι ο άμεσος στόχος είναι τα πολλά αθώα θύματα και στη συνέχεια η επικράτηση του φόβου, ώστε να απομακρυνθεί ο κόσμος της Ευρώπης από τον κόσμο του Ισλάμ.

ή/και (σύμφωνα με το ΠΔ μπορεί να τεθούν στο δεύτερο θέμα δύο ερωτήματα, ένα για τη δομή και ένα για τη γλώσσα).

β. Να εξηγήσεις σε φίλο/η σου, σύντομα και με πιο απλά λόγια, το νόημα των παρακάτω αποσπασμάτων του κειμένου:

- «(Οι τρομοκράτες) αποδεικνύουν ότι έχουν επιχειρησιακή δυνατότητα, πολύ μεγαλύτερη από αυτή που αναμενόταν»
- «η ανεξιθρησκία θα υποστεί πλήγματα»

Ενδεικτική απάντηση:

- Οι τρομοκράτες μπορούν να κάνουν πολύ περισσότερα απ' όσα νομίζαμε.
- Οι μουσουλμάνοι, για παράδειγμα, θα αντιμετωπίζονται στην Ευρώπη με καχυποψία. Ο πιστός της μιας θρησκείας θα αντιμετωπίζει εχθρικά τους πιστούς μιας άλλης θρησκείας.

ή (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

β. Συμπληρώστε το παρακάτω κείμενο:

Στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου εντοπίζεται ασύνδετο σχήμα μεταξύ προτάσεων στην περίοδο: «.....». Με τη χρήση του ασύνδετου σχήματος στη δεύτερη παράγραφο το ύφος γίνεται περισσότερο (Να επιλέξεις ένα από τους τρεις χαρακτηρισμούς: οικείο, δραματικό, επίσημο). Με αυτό τον τρόπο ο αρθρογράφος πιθανόν να θέλει να τονίσει (Πιθανές απαντήσεις : τις επιπτώσεις της τρομοκρατίας, το πλήθος των επιπτώσεων, τον φόβο που θα επικρατήσει).

3^ο θέμα (Παραγωγή λόγου, 10 μονάδες)

«Απώτατος σκοπός, ο διαχωρισμός του ισλαμικού κόσμου από τον χριστιανικό και ο ισχυρισμός ότι η διαίρεση βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη δεν ακούγεται υπερβολικός. Πόσοι

δυτικοί άραγε θα τολμήσουν να επισκεφτούν ως τουρίστες μουσουλμανικές χώρες στο άμεσο μέλλον;»

Αποφασίζετε να δώσετε συνέχεια στο άρθρο προτείνοντας λύσεις-τρόπους με τους οποίους οι δύο κόσμοι, ο ισλαμικός και ο χριστιανικός, θα έρθουν πιο κοντά και θα συνυπάρχουν ειρηνικά.

Μπορείτε να συνεχίσετε ακολουθώντας τις παρακάτω οδηγίες:

A. Να αντικαταστήσετε τις τελευταίες δύο σειρές του κειμένου ως εξής: « Ωστόσο, μπορούν να κάνουμε κάτι ...».

B. Στη συνέχεια, να προτείνετε τρόπους για να υπάρξει ειρήνη στην Ευρώπη και ολόκληρο τον κόσμο.

Γ. Ακολουθείτε το ίδιο περίπου ύφος. (200 λέξεις)

	1-2	3-4	5 - 6	7-8	9-10	Βαθμολογία
Κατανόηση θέματος και ανάπτυξη	Ο μαθητής έχει πολύ λίγες (ή όχι πολύ σχετικές με το θέμα ιδέες) και δεν καταλήγει σε ολοκληρωμένο κείμενο.	Η μαθήτρια έχει λίγες ιδέες και το κείμενό της είναι ανεπαρκές.	Ο μαθητής έχει ικανοποιητικές ιδέες και παράγει επαρκές κείμενο.	Η μαθήτρια έχει πολλές και σχετικές με το θέμα ιδέες.	Ο μαθητής έχει πλούσιες ιδέες και παράγει υποδειγματικό ως προς την πληρότητά του κείμενο.	

Δομή-Χωρισμός και συνοχή παραγράφων	<p>Ο μαθητής δεν χωρίζει το κείμενό του σε παραγράφους.</p> <p>Η οργάνωση απάδει στο επικοινωνιακό πλαίσιο.</p>	<p>Η μαθήτρια χωρίζει σε παραγράφους το κείμενο. Η δομή των παραγράφων είναι προβληματική.</p> <p>Η οργάνωση με ελλείψεις παρακολουθεί το επικοινωνιακό πλαίσιο.</p>	<p>Ο μαθητής χωρίζει σε καλά δομημένες παραγράφους το κείμενό του χωρίς να υπάρχει μεταξύ τους συνοχή.</p> <p>Υπηρετείται επαρκώς το επικοινωνιακό πλαίσιο.</p>	<p>Η μαθήτρια χωρίζει το κείμενο σε παραγράφους σωστά και σε ικανοποιητικό βαθμό υπάρχει μεταξύ τους συνοχή.</p> <p>Υπηρετείται καλά το επικοινωνιακό πλαίσιο.</p>	<p>Ο μαθητής παράγει κείμενο που χωρίζεται σωστά σε παραγράφους, μεταξύ των οποίων υπάρχει απόλυτη συνοχή.</p> <p>Το κείμενο συμφωνεί πολύ καλά με το επικοινωνιακό πλαίσιο.</p>	
Χρήση της γλώσσας	<p>Ο μαθητής έχει πολλές δυσκολίες στη διατύπωση και στην υιοθέτηση κατάλληλου ύφους.</p> <p>Υπάρχει ασάφεια σε πολλά σημεία του κειμένου.</p> <p>Ο μαθητής κάνει παρά πολλά ορθογραφικά λάθη.</p>	<p>Η μαθήτρια έχει δυσκολίες στη διατύπωση και σε σχέση με το επικοινωνιακό πλαίσιο.</p> <p>Υπάρχουν αρκετά σημεία με ασάφειες λόγω σύνταξης ή ακατάλληλου λεξιλογίου.</p> <p>Κάνει πολλά ορθογραφικά λάθη.</p>	<p>Ο μαθητής διατυπώνει αρκετά καλά σε σχέση με το επικοινωνιακό πλαίσιο και υπάρχουν λίγα λάθη στη σύνταξη και στο λεξιλόγιο.</p> <p>Ο μαθητής κάνει αρκετά ορθογραφικά λάθη.</p>	<p>Η διατύπωση είναι σε γενικές γραμμές σωστή κατάλληλη για το επικοινωνιακό πλαίσιο και υπάρχουν αμελητέα λάθη.</p> <p>Ο μαθητής κάνει λίγα ορθογραφικά λάθη.</p>	<p>Η διατύπωση είναι απόλυτα σωστή και κατάλληλη για το δεδομένο επικοινωνιακό πλαίσιο.</p> <p>Ο μαθητής παράγει κείμενο απόλυτα ορθογραφημένο.</p>	

Β΄ ΜΕΡΟΣ

Κριτήριο διαμορφωτικής αξιολόγησης στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας Α΄ Γυμνασίου (ωριαίο)

[Το Μουσείο Ζωγραφικής], των Ρενέ Γκοσινί- Ζαν Ζακ Σενπέ

Απόσπασμα από το διήγημα 'Το μουσείο της ζωγραφικής' που ανήκει στη σειρά διηγημάτων με τίτλο: 'Ο μικρός Νικόλας διασκεδάζει. Πρωταγωνιστής και αφηγητής της ιστορίας είναι ο Νικόλας, ένας μικρός Γάλλος μαθητής που πηγαίνει στο δημοτικό σχολείο τη δεκαετία του '50. Συμμαθητές του είναι ο Αλσέστ, ο Ζοφρουά,, ο Εντ, ο Ανιάν, κ.ά.

[...- Εδώ θα μπορούσατε να δείτε έργα των μεγάλων ζωγράφων της Φλαμανδικής σχολής, μας εξήγησε η δασκάλα.

Δεν μπόρεσε να συνεχίσει για πολύ, γιατί ένας φύλακας ήρθε τρέχοντας και φωνάζοντας, επειδή ο Αλσέστ είχε τρίψει με το δάχτυλό του έναν πίνακα, για να δει εάν ήταν ακόμα φρέσκος. Ο φύλακας είπε πως δεν έπρεπε να αγγίζουν τους πίνακες κι είχε αρχίσει να κουβεντιάζει με τον Αλσέστ, που του έλεγε σοβαρά πως δεν υπάρχει κίνδυνος, επειδή οι πίνακες είναι πού στεγνοί και δεν κινδυνεύουν να λερωθούν. Η δασκάλα είπε στον Αλσέστ να καθίσει φρόνιμα και υποσχέθηκε στον φύλακα ότι θα μας επιβλέπει αυστηρά. Ο φύλακας έφυγε κουνώντας το κεφάλι.

Ενώ η δασκάλα συνέχισε να μας εξηγεί εμείς κάναμε γλίστρες. Ήταν απίθανα, επειδή το πάτωμα ήταν γυαλισμένο και γλιστρούσε πολύ. [..]

Ο φύλακας έφτασε βιαστικός και ρώτησε τη δασκάλα αν πίστευε πως ήταν καλύτερα να φεύγαμε. Η δασκάλα είπε ναι, δεν άντεχε άλλο. [..]

Όταν βγήκαμε από το μουσείο, ο Ζοφρουά είπε στη δασκάλα ότι, αφού αγαπάει τόσο πολύ τους πίνακες ζωγραφικής, μπορούσε να έρθει στο σπίτι του, επειδή ο μπαμπάς του και η μαμά του είχαν μία συλλογή, για την οποία όλος ο κόσμος μιλούσε με θαυμασμό. Η δασκάλα έκρυψε το πρόσωπό της με τα δυο της χέρια και απάντησε ότι δεν ήθελε ποτέ πια στη ζωή της να δει κανέναν πίνακα και δεν ήθελε ούτε καν να της μιλούν για πίνακες

ζωγραφικής. Τότε κατάλαβα, λοιπόν, γιατί η δασκάλα δεν ήταν πολύ χαρούμενη γι' αυτήν την επίσκεψη στο μουσείο. Κατά βάθος δεν της αρέσουν οι πίνακες ζωγραφικής].

(256 λέξεις)

(Ρενέ Γκοσινί- Ζαν Ζακ Σενπέ, 'Ο Μικρός Νικόλας διασκεδάζει', σ.σ: 94-95, Εκδ. Σύγχρονοι Ορίζοντες, 2008)

1^ο θέμα (Κατανόηση κειμένου, μονάδες 6)

Η ιστορία που διάβασες αναφέρεται σε: (Να κυκλώσεις τη σωστή απάντηση)

- A. ένα αρχαιολογικό μουσείο
- B. ένα μουσείο ζωγραφικής
- Γ. μία επίσκεψη μαθητών σε ένα μουσείο ζωγραφικής
- Δ. μία συλλογή από πίνακες ζωγραφικής

Να δικαιολογήσεις την απάντησή σου αντιγράφοντας δύο σημεία από το κείμενο.

Ενδεικτική απάντηση: Για την τεκμηρίωση της σωστής απάντησης που είναι η Γ, είναι αρκετή η αναφορά στα σημεία όπου γίνεται λόγος για τη δασκάλα και τον ρόλο της, καθώς και η αξιοποίηση του εισαγωγικού σημειώματος.

ή (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

Πώς συμπεριφέρονται οι μαθητές στο μουσείο; Για να απαντήσεις να χρησιμοποιήσεις σημεία από το κείμενο και την εικόνα που το συνοδεύει. Η απάντησή σου να είναι 40 - 50 λέξεις.

Άξονες ενδεικτικής απάντησης: Σημεία της δεύτερης, τρίτης και τελευταίας παραγράφου, καθώς και αξιοποίηση της εικόνας.

2^ο θέμα (Δομή και γλώσσα του κειμένου, 4 (2+2) μονάδες)

α. Στην τελευταία παράγραφο του κειμένου «Όταν βγήκαμε... ζωγραφικής» οι συγγραφείς:

- περιγράφουν ένα αντικείμενο;
- αφηγούνται κάτι;
- επιχειρηματολογούν για κάτι;

Πώς το κατάλαβες; Να εντοπίσεις σημεία από το κείμενο που να υποστηρίζουν την άποψή σου.

Άξονες ενδεικτικής απάντησης: Για την αφήγηση οι μαθητές μπορούν να εστιάσουν τόσο στην παρουσία του αφηγητή που αφηγείται τις αντιδράσεις της δασκάλας μετά την επίσκεψη στο μουσείο όσο και στη χρήση παρελθοντικών χρόνων.

ή/και (σύμφωνα με το ΠΔ μπορεί να τεθούν δύο ερωτήματα στο δεύτερο θέμα, ένα για τη δομή και ένα για τη γλώσσα).

β. «Όταν βγήκαμε... ζωγραφικής». Να γράψεις τον διάλογο δασκάλας – Ζοφρούα, χρησιμοποιώντας τις πληροφορίες που παίρνεις από την παράγραφο. Μην ξεχάσεις ότι το κείμενό σου πρέπει να έχει τα χαρακτηριστικά του διαλόγου.

Άξονες ενδεικτικής απάντησης: Πρόκειται για μεταγραμμένη μορφή προφορικού λόγου. Ο διάλογος πρέπει να βασίζεται στο κείμενο και να παρουσιάζει τα βασικά δομικά χαρακτηριστικά του διαλόγου (δείκτες της εναλλαγής των προσώπων, σημεία στίξης ενδεικτικά της προφορικότητας, καθώς και σημεία στίξης που καταδεικνύουν κυρίως τα συναισθήματα της δασκάλας).

Ή (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

β. Σε ποιους χρόνους βρίσκονται τα υπογραμμισμένα ρήματα της δεύτερης παραγράφου του κειμένου; Τι κοινό έχουν; Γιατί επιλέχθηκαν από τους συγγραφείς;

Άξονες ενδεικτικής απάντησης: Αναμένουμε απάντηση α) που να εντοπίζει τη χρονική βαθμίδα και β) που να συσχετίζει την ερώτηση με το κειμενικό είδος της αφήγησης.

3^ο θέμα (Παραγωγή λόγου, 10 μονάδες)

Είσαι ο φύλακας του μουσείου και μετά τη δουλειά σου συναντάς ένα φίλο σου. Να του διηγηθείς την εμπειρία σου από την επίσκεψη του σχολείου. Το κείμενό σου να είναι περίπου 200 λέξεις.

Άξονες ενδεικτικής απάντησης:

Ως προς το περιεχόμενο, ο/η μαθητής/τρια αναμένεται να αξιοποιήσει στοιχεία του κειμένου, να δώσει με συνοπτικό τρόπο την εμπειρία του/της από την επίσκεψη στο μουσείο και στη συνέχεια, να αναπτύξει σκέψεις για τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να αξιοποιούνται τέτοιου είδους επισκέψεις ή για τη συμπεριφορά των μαθητών/τριών μέσα σε μουσεία. Ως προς το ύφος αναμένεται να είναι οικείο και φιλικό και ενδεχομένως με στοιχεία προφορικότητας.

Ή (δεύτερη επιλογή για τον /την εκπαιδευτικό)

Ο μικρός Νικόλας που είναι και ο αφηγητής της ιστορίας λέει στην τελευταία παράγραφο: «Τότε κατάλαβα, λοιπόν, γιατί η δασκάλα δεν ήταν πολύ χαρούμενη γι' αυτήν την επίσκεψη στο μουσείο. Κατά βάθος δεν της αρέσουν οι πίνακες ζωγραφικής». Συμφωνείς ή όχι με το σχόλιο του μικρού Νικόλα; Να παρουσιάσεις την άποψή σου σε 80 - 100 λέξεις.

Άξονες ενδεικτικής απάντησης: Λανθασμένη εκτίμηση του μικρού Νικόλα, αδυναμία κατανόησης της συμπεριφοράς της δασκάλας.

**Κριτήριο διαμορφωτικής αξιολόγησης στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας
 Β΄ Γυμνασίου (ωριαίο)**

Σαμαρίνα / Ν. Γρεβενών: Στα ψηλά της Ελλάδας. Ταξιδεύουμε εκεί όπου η Δυτική Μακεδονία συναντά την Ήπειρο, σε ένα από τα ωραιότερα και γνωστότερα Βλαχοχώρια της χώρας.

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΝΤΙΝΟΣ ΚΙΟΥΣΗΣ, ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΕΦΗ ΠΑΡΟΥΤΣΑ

πηγή: εφημ. Καθημερινή, 7/1/2012 <http://trans.kathimerini.gr>

Η Σαμαρίνα είναι από τα πιο γνωστά Βλαχοχώρια της χώρας και βρίσκεται κοντά στα σύνορα Δυτικής Μακεδονίας και Ηπείρου, στο νομό Γρεβενών. Λέγεται πως είναι το ψηλότερο χωριό, όχι μόνο της Ελλάδας, αλλά και των Βαλκανίων. Δυστυχώς, δεν μπόρεσα να το επιβεβαιώσω. Όπως και να έχει, όταν ο τοπικισμός σταματήσει τις υπερβολές, θα βρεθεί η αλήθεια. Ας κρατήσουμε απλώς ότι η Σαμαρίνα είναι κτισμένη πολύ ψηλά και είναι όμορφο χωριό.

Την είχα επισκεφτεί για πρώτη φορά πριν από πάρα, μα πάρα πολλά χρόνια. Να φανταστείτε πως ήμουν νέος με μαλλιά και μοτοσικλέτα! Ήταν φθινόπωρο και θυμάμαι μια υπέροχη φύση, έναν άθλιο καρόδρομο κι ένα παραδοσιακό χωριό, που ερήμωνε μέσα σε δάση πεύκου και οξιάς. Θυμάμαι τις πέτρινες βρύσες, τα πολλά νερά και τις εκκλησίες. Θυμάμαι έντονα ακόμα το φαγητό στο καφενείο του χωριού. Ζυμωτό ψωμί, αυγά τηγανισμένα σε κασικίσιο βούτυρο μαζί με κονσέρβα κορνμπίφ και υπέροχη φέτα. Καταλύματα δεν υπήρχαν και είχαμε ξαναπάρει τον άθλιο δρόμο για τα Γρεβενά.

Σήμερα, βεβαίως, τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά. Ο δρόμος είναι άσφαλτος, τα παλιά οικήματα έχουν αναπαλαιωθεί, υπάρχουν ταβέρνες, εστιατόρια και ξενώνες, ακόμα και μπαράκια, ενώ οι άνθρωποι έχουν επιστρέψει πια στο χωριό και ασχολούνται με την υλοτομία, την κτηνοτροφία και τον τουρισμό.

Όλη η περιοχή καλύπτεται σε μεγάλο ποσοστό από δάση με λευκή πεύκη, οξιές, μαύρη πεύκη, δρυς, έλατα, κρانيές κ.λπ. Η πανίδα περιλαμβάνει τις κλασικές αρκούδες και

αγριογούρουνα, ζαρκάδια, αγριόγιδα, λύκους, αλεπούδες, κουνάβια, κάποια είδη αετών και γεράκια (κιρκινέζια και ποντικοβαρβακίνες).

1^ο θέμα (Κατανόηση κειμένου / επικοινωνιακού πλαισίου, 6 μονάδες)

Αφού διαβάσετε προσεκτικά το κείμενο, να χαρακτηρίσετε κάθε μια από τις ακόλουθες περιόδους λόγου ως Σωστή ή Λάθος.

Περίοδος λόγου	Σωστό	Λάθος
Ο δημοσιογράφος ισχυρίζεται ότι η Σαμαρίνα είναι το ψηλότερο χωριό των Βαλκανίων.		
Όταν ο δημοσιογράφος επισκέφτηκε για πρώτη φορά το χωριό, πριν πολλά χρόνια, ο δρόμος ήταν πολύ κακός.		
Ο δημοσιογράφος περιγράφει θετικά τις αλλαγές που έχουν γίνει στο χωριό.		
Η πανίδα περιλαμβάνει δάση με λευκή πεύκη, οξιές, μαύρη πεύκη, δρυς, έλατα, κρانيές κ.λπ.		
Ο δημοσιογράφος περιγράφει τη σημερινή εικόνα της Σαμαρίνας για να αποτρέψει τους ταξιδιώτες να την επισκεφτούν.		
Το κείμενο είναι ένα προσωπικό ημερολόγιο.		

Απάντηση

Περίοδος λόγου	Σωστό	Λάθος
Ο δημοσιογράφος ισχυρίζεται ότι η Σαμαρίνα είναι το ψηλότερο χωριό των Βαλκανίων.		Λάθος
Όταν ο δημοσιογράφος επισκέφτηκε για πρώτη φορά το χωριό, πριν πολλά χρόνια, ο δρόμος ήταν πολύ κακός.	Σωστό	
Ο δημοσιογράφος περιγράφει θετικά τις αλλαγές που έχουν γίνει στο χωριό.	Σωστό	
Η πανίδα περιλαμβάνει δάση με λευκή πεύκη, οξιές, μαύρη πεύκη, δρυς, έλατα, κρانيές κ.λπ.		Λάθος
Ο δημοσιογράφος περιγράφει τη σημερινή εικόνα της Σαμαρίνας για να αποτρέψει τους ταξιδιώτες να την επισκεφτούν.		Λάθος
Το κείμενο είναι ένα προσωπικό ημερολόγιο.		Λάθος

Ενέργειες που αποτιμώνται: Η ερώτηση επιδιώκει να ανιχνεύσει σε ποιο βαθμό οι μαθητές/τριες έχουν κατανοήσει βασικές πληροφορίες του κειμένου, το είδος του κειμένου και τον σκοπό για τον οποίο έχει γραφεί.

2^ο θέμα (Δομή και γλώσσα του κειμένου, 4 μονάδες 2+2)

A. Να εντοπίσετε τη δομή της παραγράφου (θεματική πρόταση, σχόλια, κατακλείδα) και τον/τους τρόπο/ους ανάπτυξής της (με αιτιολόγηση, με παράδειγμα, με σύγκριση).

«Σήμερα, βεβαίως, τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά. Ο δρόμος είναι άσφαλτος, τα παλιά οικήματα έχουν αναπαλαιωθεί, υπάρχουν ταβέρνες, εστιατόρια και ξενώνες, ακόμα και μπαράκια, ενώ οι άνθρωποι έχουν επιστρέψει πια στο χωριό και ασχολούνται με την υλοτομία, την κτηνοτροφία και τον τουρισμό.»

Ενδεικτική απάντηση

Θεματική πρόταση: *“Σήμερα, βεβαίως, τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά.”*

Σχόλια: *“Ο δρόμος είναι άσφαλτος, τα παλιά οικήματα έχουν αναπαλαιωθεί, υπάρχουν ταβέρνες, εστιατόρια και ξενώνες, ακόμα και μπαράκια, ενώ οι άνθρωποι έχουν επιστρέψει πια στο χωριό και ασχολούνται με την υλοτομία, την κτηνοτροφία και τον τουρισμό.”*

Κατακλείδα: Δεν υπάρχει

Τρόπος ανάπτυξης παραγράφου: Με παράδειγμα

Ενέργειες που αποτιμώνται: Η ερώτηση επιδιώκει να ανιχνεύσει σε ποιο βαθμό οι μαθητές/τριες είναι σε θέση να εφαρμόσουν θεωρητικές γνώσεις για τη δομή και τον τρόπο ανάπτυξης της παραγράφου.

Ή /και (σύμφωνα με το ΠΔ μπορεί να τεθούν στο δεύτερο θέμα δύο ερωτήματα, ένα για τη δομή και ένα για τη γλώσσα)

β. “Σήμερα, βεβαίως, τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά. Ο δρόμος είναι άσφαλτος, τα παλιά οικήματα έχουν αναπαλαιωθεί, υπάρχουν ταβέρνες, εστιατόρια και ξενώνες, ακόμα και μπαράκια, ενώ οι άνθρωποι έχουν επιστρέψει πια στο χωριό και ασχολούνται με την υλοτομία, την κτηνοτροφία και τον τουρισμό.” Να γράψετε σε μια στήλη όσες από τις υπογραμμισμένες λέξεις είναι σύνθετες.

Ενδεικτική απάντηση

Αναπαλαιωθεί, κτηνοτροφία

Ενέργειες που αποτιμώνται: Η ερώτηση επιδιώκει να ανιχνεύσει σε ποιο βαθμό οι μαθητές/τριες είναι σε θέση να αναγνωρίσουν σύνθετες λέξεις και να τις διακρίνουν από άλλες.

3^ο θέμα (Παραγωγή λόγου, 10 μονάδες)

Το κείμενο είναι ταξιδιωτική εντύπωση. Αξιοποιώντας τις εντυπώσεις του δημοσιογράφου να γράψετε ένα κείμενο που να θυμίζει τουριστικό οδηγό (100-120 λέξεις) για τη Σαμαρίνα και να προτρέπει τους/τις αναγνώστες/στριες να την επισκεφτούν. Ο τίτλος του “Οδηγού” σας είναι: “Πέντε λόγοι για να επισκεφτείτε τη Σαμαρίνα”. Τέλος, να μη ξεχάσετε να βάλετε μια λεζάντα στη συνοδευτική εικόνα. (μονάδες 10)

Ενέργειες που αποτιμώνται: Η παραγωγή λόγου συνδέεται με τον μετασχηματισμό του αρχικού κειμένου σε προτρεπτικό. Επομένως, αναμένεται, κατά κύριο λόγο, οι μαθητές/τριες να αξιοποιήσουν πληροφορίες του αρχικού κειμένου και να χρησιμοποιήσουν μορφοσυντακτικές δομές και εκφραστικά μέσα που συνδέονται με τα προτρεπτικά κείμενα (ενδεικτικά: υποτακτική έγκλιση, β' πληθυντικό πρόσωπο ρημάτων, επιθετικοί προσδιορισμοί, επαναλήψεις, ασύνδετα σχήματα, χρήση θαυμαστικού, ρητορικές ερωτήσεις) .

Κριτήριο διαμορφωτικής αξιολόγησης για το μάθημα της Νεοελληνικής γλώσσας
Γ΄ Γυμνασίου (ωριαίο)

[Η Ευρώπη του Κόσμου] (Από το σχολικό βιβλίο της Νεοελ. Γλώσσας Γ΄ Γυμνασίου, σελ.70).

Ένα θέμα που απασχολεί τη σύγχρονη Ευρώπη και την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η ταυτότητά της και οι σχέσεις της με τον υπόλοιπο κόσμο. Ο γνωστός γάλλος ιστορικός Ζακ Λε Γκώφ, ο οποίος έχει ασχοληθεί με την ιστορία της Ευρώπης από τον Μεσαίωνα και μετά, πραγματεύεται το συγκεκριμένο θέμα με βάση τις ανθρωπιστικές κατακτήσεις της Ευρώπης.

Η μεγάλη Ευρώπη δεν πρέπει να φτιαχτεί χωρίς παράθυρο: ανοιχτό προς το Νότο, τον Τρίτο κόσμο, τη Γη ολόκληρη, όχι για να την κυριαρχήσει, αλλά για να συζητήσει μαζί της και να τη βοηθήσει.

Ύστερα, η Ευρώπη δεν πρέπει να κυριαρχηθεί μόνο από το χρήμα, από τις επιχειρήσεις, από τα υλικά συμφέροντα.

Πρέπει να είναι μια Ευρώπη του πολιτισμού και της παιδείας. Αυτό είναι το μεγαλύτερό της πλεονέκτημα, η πιο πολύτιμη κληρονομιά της από πάντα. Θυμηθείτε: η Ελλάδα και η Ρώμη, ο Χριστιανισμός, ο Ουμανισμός, το μπαρόκ, ο Διαφωτισμός και η συνέχεια.

Πρέπει να είναι μια Ευρώπη των Δικαιωμάτων του ανθρώπου, που είναι το δημιούργημά της. Μια Ευρώπη της γυναίκας και του παιδιού. Μια Ευρώπη πιο δίκαιη, που να αγωνίζεται εναντίον των ανισοτήτων, της ανεργίας, του αποκλεισμού – αρνητικά φαινόμενα, τα οποία

οι Ευρωπαίοι μπορούν να καταπολεμήσουν μόνο από κοινού. Μια Ευρώπη πιο ανήσυχη για τη διατήρηση της ισορροπίας ανάμεσα στους ανθρώπους, τα ζώα και τη φύση.

Πιστεύω ότι η πραγματοποίηση της όμορφης και σωστής Ευρώπης είναι το μεγάλο σχέδιο που προσφέρεται στη δική σας γενιά. Όλοι έχουμε ανάγκη, ιδιαίτερα όταν είμαστε νέοι, από ένα μεγάλο στόχο, που να είναι ένα ιδανικό και ένα πάθος. Παθιαστείτε για την ευρωπαϊκή οικοδόμηση, το αξίζει. Εάν τη βοηθήσετε να πετύχει, αυτό θα σας γεμίσει τη ζωή, ακόμα κι αν πρέπει να ξεπεράσετε εμπόδια. Τίποτα σημαντικό δεν επιτυγχάνεται χωρίς προσπάθεια.

Jacques Le Goff, *Η Ευρώπη. Μια αφήγηση για παιδιά και νέους*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 1997

1° θέμα (Κατανόηση κειμένου, 6 μονάδες)

Σας στηρίζει το κείμενο για να ισχυριστείτε τις παρακάτω προτάσεις; Να παραθέσετε τα σημεία του κειμένου που στηρίζουν στην απάντησή σας.

α. Ο Ζακ Λε Γκοφ οραματίζεται μια Ευρώπη που θα επιβληθεί στον υπόλοιπο κόσμο. Ναι Όχι

β. Ο Ζακ Λε Γκοφ θεωρεί ότι η Ευρώπη είναι μια χώρα του πολιτισμού και της παιδείας, μια χώρα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ναι Όχι

Ενδεικτική απάντηση:

Α. Όχι. «Η μεγάλη Ευρώπη δεν πρέπει να φτιαχτεί χωρίς παράθυρο: ανοιχτό προς το Νότο, τον Τρίτο Κόσμο, τη Γη ολόκληρη, όχι για να κυριαρχήσει, αλλά για να συζητήσει μαζί της και να τη βοηθήσει».

β. Όχι. «Πρέπει να είναι μια Ευρώπη του πολιτισμού και της παιδείας».

2° θέμα (Για τη γλώσσα του κειμένου, 4 μονάδες)

Να αφηγηθείτε το περιεχόμενο του κειμένου συμπληρώνοντας τα κενά στο παρακάτω κείμενο: (Να αξιοποιήσετε όσα γνωρίζετε για τις ονοματικές προτάσεις)

Ο συγγραφέας στο κείμενό του παρουσιάζει το όραμά του για την Ευρώπη που πρέπει να κτίσουμε. Πιστεύει Δεν πιστεύει σε μια Ευρώπη αλλά αντίθετα οραματίζεται μια Ευρώπη Για την πραγματοποίηση του ονείρου καλεί τους νέους

Ενδεικτική απάντηση:

Ο συγγραφέας στο κείμενό του παρουσιάζει το όραμά του για την Ευρώπη που πρέπει να κτίσουμε. Πιστεύει πως *πρέπει να είναι ανοιχτή στον υπόλοιπο κόσμο με σκοπό τη συνεργασία και την υποστήριξη των φτωχών χωρών. Δεν πιστεύει σε μια Ευρώπη που επιδιώκει μόνο το υλικό συμφέρον, αλλά αντίθετα οραματίζεται μια Ευρώπη που υπηρετεί την παιδεία και τον πολιτισμό και υπερασπίζεται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Για τηνπραγματοποίηση του ονείρου καλεί τους νέους να συμβάλουν με πάθος στην κοινή προσπάθεια για την οικοδόμηση της όμορφης Ευρώπης.*

3^ο θέμα (Παραγωγή λόγου, 10 μονάδες)

«Εάν τη βοηθήσετε να πετύχει, αυτό θα σας γεμίσει τη ζωή, ακόμα κι αν πρέπει να ξεπεράσετε εμπόδια».

Συζητάς μαζί με τους συμμαθητές/τριες σου στην τάξη ποια είναι τα εμπόδια που κυρίως πρέπει να ξεπεράσουν οι νέοι σήμερα στην Ευρώπη για να πετύχει η Ενωμένη Ευρώπη; Να αναπτύξεις την άποψή σου σε 200 λέξεις απευθυνόμενος/η στους/στις συμμαθητές/τριες σου.

Άξονες ενδεικτικής απάντησης: Για την αξιολόγηση του κειμένου των μαθητών/τριών αξιοποιείται ο πίνακας διαβαθμισμένων κριτηρίων (βλ. σελ. 41-43). Πιο συγκεκριμένα, ως προς το περιεχόμενο αναμένεται οι μαθητές/τριες να αναφερθούν σε κάποια από τα σύγχρονα προβλήματα που δοκιμάζουν το ευρωπαϊκό οικοδόμημα: υποδοχή και φιλοξενία μεταναστών, ρατσισμό, οικονομική κρίση, ανεργία των νέων, οι αποκλίσεις μεταξύ χωρών του ευρωπαϊκού Βορρά και του ευρωπαϊκού Νότου, Ευρώπη δύο ταχυτήτων, οικολογία κ.ά. Το ύφος φιλικό αλλά και σοβαρό.